

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Lenka Secká

Objektivní odpovědnost za škodu

Úprava de lege lata a de lege ferenda

Diplomová práce

Olomouc 2010

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala svému vedoucímu diplomové práce JUDr. Filipu Melzerovi, Ph.D., LL.M. za cenné připomínky, ochotnou pomoc a odborné vedení při zpracování diplomové práce.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci na téma „Objektivní odpovědnost za škodu, úprava de lege lata a de lege ferenda“ vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 9. února 2011

Lenka Secká

Já, níže podepsaná Lenka Secká, autorka diplomové práce na téma „Objektivní odpovědnost za škodu, úprava de lege lata a de lege ferenda“, která je literárním dílem ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), dávám tímto jako subjekt údajů svůj souhlas ve smyslu § 4 písm. e) z. č. 121/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, správci:

Univerzita Palackého v Olomouci
Křížkovského 8
Olomouc 771 47, Česká republika

ke zpracování osobních údajů v rozsahu: jméno a příjmení v informačním systému, a to včetně zařazení do katalogů, a dále ke zpřístupnění jména a příjmení v katalozích v informačních systémech Univerzity Palackého, a to včetně neadresného zpřístupnění pomocí metod dálkového přístupu. Údaje mohou být takto zpřístupněny uživatelům služeb Univerzity Palackého. Realizace zpřístupnění zajišťuje ke dni tohoto prohlášení vnitřní složka Univerzity Palackého, kterou je Informační centrum Univerzity Palackého.

Souhlas se poskytuje na dobu ochrany autorského díla dle zákona č. 121/2000 Sb.

Prohlašuji, že moje osobní údaje shora uvedené jsou pravdivé

V Olomouci dne 9. února 2011

Lenka Secká

Obsah

Seznam použitých zkratk	7
1. Úvod	8
2. Pojem odpovědnosti za škodu v občanském zákoníku	10
2.1 Pojem odpovědnost de lege ferenda	10
2.2 Vymezení objektivní odpovědnosti za škodu	11
3. Principy evropského deliktního práva	15
4. Odpovědnost za poškození, ztrátu či zničení věci, jež je předmětem závazku	17
4.1 Vznik povinnosti k náhradě škody	17
4.2 Liberace	20
4.3 Úprava de lege ferenda	21
5. Odpovědnost za škodu způsobenou okolnostmi, které mají původ v povaze přístroje nebo jiné věci, jichž bylo při plnění závazku použito	22
5.1 Vznik povinnosti k náhradě škody	22
5.2 Liberace	24
5.3 Úprava de lege ferenda	26
6. Odpovědnost za škodu způsobenou provozem dopravních prostředků	28
6.1 Subjekty odpovědnosti za škodu způsobenou provozem dopravního prostředku	28
6.2 Vznik povinnosti k náhradě škody	33
6.3 Liberace	37
6.4 Střet	38
6.5 Úprava de lege ferenda	39
7. Odpovědnost za škodu způsobenou provozní činností versus provoz zvlášť nebezpečný	41
7.1 Odpovědnost z provozní činnosti	41
7.2 Odpovědnost za škodu způsobenou provozem zvlášť nebezpečným	44
7.3 Úprava de lege ferenda	47
8. Odpovědnost za škodu způsobenou na vnesených nebo odložených věcech	50
8.1 Vznik povinnosti k náhradě škody	50
8.2 Liberace	56
8.3 Úprava de lege ferenda	56
9. Další případy objektivní odpovědnosti za škodu v navrhovaném	

občanském zákoníku.....	58
9.1 Škoda způsobená osobou s nebezpečnými vlastnostmi.....	58
9.2 Škoda způsobená zvířetem.....	59
9.3 Škoda způsobená informací nebo radou.....	61
10. Závěr.....	62
Seznam literatury.....	64
Shrnutí/Summary.....	70
Klíčová slova/Keyword list.....	71
Příloha.....	72

Seznam použitých zkratek

OZ	Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
„Návrh“	Sněmovní tisk č. 835/0, Vládní návrh zákona, Občanský zákoník
PETL	Principy evropského deliktního práva/ Principles of European Tort Law

1. Úvod

Občanský zákoník obecnou úpravou odpovědnosti za škodu poskytuje ochranu zdraví a životu fyzických osob a majetku, tedy nejen osobním ale i majetkovým vztahům. Obecná úprava odpovědnosti za škodu podle občanského zákoníku poskytuje v soukromém právu ochranu tam, kde nestanoví zvláštní zákon jinak. Zvláštní odpovědnost za škodu můžeme v soukromém právu nalézt např. i v zákoníku práce nebo v obchodním zákoníku.

Význam odpovědnosti za škodu, především objektivní odpovědnosti za škodu s rozvojem průmyslu a moderních technologií a nejrůznějších zařízení stále narůstá. Proto bych se chtěla v této práci věnovat typu odpovědnosti za škodu, která je charakteristická tím, že není vázána na zavinění ani na protiprávní úkon odpovědného subjektu. V učebnici občanského práva¹ se hovoří též o přísné či striktní odpovědnosti za škodu.

Současná koncepce občanského zákoníku pochází již z roku 1964 a dnešním potřebám již v mnohých směrech přestává vyhovovat. Již dlouhou dobu se diskutuje o přijetí nového moderního občanského zákoníku. Na jeho návrhu se pracuje již řadu let. V květnu roku 2009 předložila vláda Poslanecké Sněmovně České republiky vládní návrh zákona nového občanského zákoníku, který navrhuje zrušení stávajícího občanského zákoníku, tedy zákona č. 40/1964 Sb. a jeho celkové nahrazení novým občanským zákoníkem. Vládní návrh zákona pod sněmovním tiskem č. 835/0 zůstal v Poslanecké sněmovně až do konce minulého volebního období pouze v prvním čtení a Poslanecká sněmovna ho neprojednala. Po volbách a ustavení nové vlády v polovině roku 2010 je návrh nového občanského zákoníku znovu pojednáván v rekodifikační komisi a částečně dopracováván tak, aby mohl být na konci roku 2010 znovu rozeslán nejprve do meziresortního připomínkového řízení a poté v dubnu 2011 do vlády, která jej v případě schválení následně odešle do Poslanecké sněmovny. Projednání konečného návrhu vládou se předpokládá přibližně v červnu 2011.

S ohledem na současný stav návrhu nového občanského zákoníku při zpracování diplomové práce vycházím ze znění sněmovního tisku č. 835/0 (vybraná ustanovení jsou uvedena v příloze této práce).

Vzhledem k netrpělivě očekávanému přijetí nového občanského zákoníku a významu objektivní odpovědnosti za škodu bych chtěla v této práci poukázat nejen na stávající úpravu

---

¹ KNAPPOVÁ, Marta a kol. *Občanské právo hmotné*. Sv. II. 4. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Aspi, 2005, s. 421.

objektivní odpovědnosti za škodu podle občanského zákoníku a na její nedostatky, ale též na úpravu, kterou by přinesl navrhovaný občanský zákoník.

Současná právní úprava objektivní odpovědnosti za škodu v občanském zákoníku nepamatuje na mnoho společenských vztahů, se kterými se dnes a denně setkáváme. Typickým příkladem je odpovědnost za škodu způsobenou zvířetem. Soudní praxe ovšem přináší odpovědi i na takovéto otázky a dokáže je pod příslušné ustanovení občanského zákoníku zařadit, ale myslím si, že z důvodu právní jistoty všech osob pobývajících v České republice, je nezbytné, aby tato úprava byla obsažena v samotném textu zákona, který je člověku bezpochyby bližší.

Řadu nedostatků současné právní úpravy se snaží odstranit navrhovaný text nového občanského zákoníku, na jehož znění pracovala devět let celá řada odborníků. Kodifikační komise se konkrétně u úpravy odpovědnosti za škodu a bezdůvodného obohacení nechala inspirovat např. občanskými zákoníky Nizozemska, Německa, Švýcarska, Itálie, Španělska, Québecu nebo rakouským návrhem reformy deliktního práva, ale také projektem PETL² (principy evropského deliktního práva) vypracovaným na úrovni Evropské unie.³

Ve své diplomové práci bych tedy chtěla s využitím komparativní metody porovnat stávající a navrhovanou úpravu objektivní odpovědnosti za škodu v občanském zákoníku.

Úprava objektivní odpovědnosti za škodu v navrhovaném znění občanského zákoníku se nechává inspirovat i principy evropského deliktního práva, otázkou je však do jaké míry z nich „Návrh“ vzhledem k jejich nezávaznému charakteru vychází.

Cílem této práce bude také nalézt odpověď na otázku, zda navrhované znění občanského zákoníku řeší všechny nedostatky stávající úpravy nebo naopak sám další nejasnosti přináší.

Zkoumáním předpokladů pro vznik objektivní odpovědnosti za škodu a možností liberace u jednotlivých případů objektivní odpovědnosti za škodu bych chtěla odpovědět na otázky, zda jsou všechny skutkové podstaty objektivní odpovědnosti za škodu, jak je vymezuje teorie, skutečně objektivní odpovědností nebo jde o zvláštní případy subjektivní odpovědnosti za škodu, u kterých je pouze převrácené břemeno důkazní, a zda ve stávající právní úpravě existuje absolutní odpovědnost za škodu.

---

² Srov. českou verzi textu: <http://www.egtl.org/Principles/index.htm>

³ ELIÁŠ, Karel. Návrh českého občanského zákoníku : Obrat paradigmat. *Právní rádce*, 2010, č. 1, s. 11.

2. Pojem odpovědnosti za škodu v občanském zákoníku

Právní věda se již téměř padesát let snaží vymezit pojem právní odpovědnosti. Obsah tohoto pojmu i přes četné pokusy není zcela jednoznačný. Přes mnohé pokusy o vymezení pojmu právní odpovědnosti neexistuje do dnešního dne jeho jednotná a nesporná definice.

V současné době se nejčastěji rozumí občanskoprávní odpovědností „*následný (sekundární) nepříznivý právní následek, který vznikl až porušením původní (primární) právní povinnosti neboli protiprávním úkonem a který je předvídan v sankční složce příslušné normy občanského práva.*“⁴ Toto pojetí občanskoprávní odpovědnosti také nelze považovat za zcela přesné, vezmeme-li v úvahu např. § 427 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, v platném znění, který upravuje odpovědnost za škodu způsobenou provozem dopravního prostředku.

2. 1 Pojem odpovědnost de lege ferenda

Podle důvodové zprávy k § 30 Sněmovního tisku č. 835/0, vládního návrhu zákona, občanský zákoník je opuštěno od hojného používání termínu odpovědnost, který je podle tvůrců „Návrhu“ v současném znění používán příliš často a v různých významech, což následně způsobuje nejednotnost ve vymezení pojmu odpovědnost.

Termín „odpovědnosti“ je v „Návrhu“ nahrazován pojmem „povinnost“ a to především z toho důvodů, že termín „odpovědnosti“ je převážně naukou chápán jako sekundární právní povinnost, která nastupuje v případě porušení primární právní povinnosti. Ale v současném i v navrhovaném občanském zákoníku nalezneme případy, kdy člověku vzniká povinnost nahradit škodu i tehdy, když žádnou právní povinnost neporuší, tedy i pokud jedná po právu. Z těchto důvodů je používání termínu povinnosti namísto výrazu odpovědnost přesnější. (Ve své práci budu používat termínu odpovědnosti za škodu, protože jím operuje i stávající OZ, naopak u „Návrhu“ tento pojem nahradím termínem povinnost k náhradě škody).

Hlava třetí „Návrhu“, která nahrazuje šestou část stávajícího občanského zákoníku, již nenese označení „Odpovědnost za škodu a bezdůvodné obohacení“ (bezdůvodné obohacení je v „Návrhu“ řazeno i do samostatné hlavy), ale je nazvána „Závazky z deliktů“ a úpravu současného pojetí odpovědnosti za škodu nalezneme v prvním díle „Náhrada majetkové a nemajetkové újmy“.

Tento díl začínající § 2755 obsahuje nejen základní ustanovení, ale je zde zakotvena i obecná prevenční povinnost vycházející ze zásady *neminem leadere* (nikomu neškodit), její

---

⁴ KNAPPOVÁ, Marta a kol. *Občanské právo hmotné*. Sv. II. 4. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Aspi, 2005, s. 59.

dosah je však zúžen. „Návrh“ striktně rozlišuje mezi škodou způsobenou porušením dobrých mravů, škodou způsobenou porušením zákona a škodou způsobenou porušením smlouvy – je tedy oddělena smluvní a mimosmluvní povinnost k náhradě škody. Rozdíl mezi smluvní a mimosmluvní povinností k náhradě škody spočívá v tom, že u mimosmluvní povinnosti za škodu je presumováno zavinění z nedbalosti a u smluvní povinnosti k náhradě škody zavinění není vůbec vyžadováno. U smluvní povinnosti k náhradě škody se nelze vyvinut (exkulpat), protože zavinění není podmínkou pro vznik této povinnosti, ale „Návrh“ zde upravuje možnost se za stanových podmínek povinnosti zprostit (liberovat se). V § 2776 a následujícím „Návrhu“ jsou pak stanovena pravidla pro případ, že je škoda způsobena více škůdci.

Postoupíme-li v „Návrhu“ dále, nalezneme počínaje § 2781 „zvláštní ustanovení“, kde jsou upraveny zvláštní případy náhrady majetkové a nemajetkové újmy. K některým z nich se podrobněji dostaneme později. Díl 1. hlavy III. „Návrhu“ je zakončen oddílem, který obsahuje způsob a rozsah náhrady škody.

2. 2 Vymezení objektivní odpovědnosti za škodu

V § 420 an. zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v platném znění, nalezneme platnou úpravu odpovědnosti za škodu. Občanskoprávní úprava v občanském zákoníku obsahuje obecnou úpravu odpovědnosti za škodu v § 420 a řadu zvláštních případů odpovědnosti za škodu. Ohledně vztahu mezi obecnou úpravou odpovědnosti za škodu a zvláštními případy odpovědnosti za škodu platí obecná zásada *lex specialis derogat legi priori* (obecná úprava odpovědnosti za škodu se uplatní tehdy, pokud se nejedná o některý ze zvláštních případů).

Nauka rozlišuje dva druhy odpovědnosti za škodu a to odpovědnost subjektivní a odpovědnost objektivní. Základním kritériem pro rozlišení těchto dvou typů odpovědnosti za škodu je předpoklad zavinění, který se u objektivní odpovědnosti za škodu nevyžaduje. Obecně je předpokladem povinnosti nahradit škodu existence těchto předpokladů:

- a) porušení právní povinnosti (protiprávní jednání) nebo jiná zákonem kvalifikovaná skutečnost,
- b) škoda,
- c) příčinná souvislost mezi protiprávním úkonem nebo jinou zákonem kvalifikovanou skutečností (kauzální nexus),
- d) zavinění.

Prvním předpokladem je protiprávní úkon, který je naukou vymezován jako projev vůle ve vnějším světě, který je v rozporu s objektivním právem. Právní delikt je však předpokladem subjektivní odpovědnosti za škodu a proto se jím nebudu více zabývat.

Prvním předpokladem objektivní odpovědnosti za škodu je jiná zákonem kvalifikovaná skutečnost, se kterou je spojován vznik odpovědnostního právního vztahu. Tato jiná zákonem kvalifikovaná skutečnost je událostí, která je vymezena zákonem ve skutkové podstatě u jednotlivých případů objektivní odpovědnosti za škodu. Tak např. u § 420a OZ to bude provozní činnost, u § 432 OZ provoz zvlášť nebezpečný apod. Některými autory je tato jiná zákonem kvalifikovaná skutečnost nazývána též jako škodní událost. Škodní událost lze však vymežit jako událost, při které vzniká škoda a tedy škodní událost a škoda jsou totožné pojmy.

Uveďme si to na příkladě. Potřeba existence objektivní odpovědnosti za škodu vyvstala především se vznikem železnic, při jejichž provozu docházelo k častým vznikům škod, třeba tím, že z komína lokomotivy vylétla jiskra, které zapálila stoh stojící v blízkosti kolejí. Tím, že je tato lokomotiva provozována, je již naplněn první předpoklad objektivní odpovědnosti za škodu, vznikne-li při tomto provozu škoda (tj. např. stoh zapálí jiskra z lokomotivy a ten shoří), je naplněn druhý (resp. i třetí) předpoklad této odpovědnosti, tj. existence škody.

Druhým předpokladem společným pro oba typy odpovědnosti je tedy vznik škody. Škoda je obecně definována jako majetková újma vyjádřitelná v penězích. Tato definice není zcela úplná, protože za škodu se vedle majetkové újmy považuje i újma na zdraví či na životě.

Třetí podmínkou, která musí být splněna, je objektivní existence příčinné souvislosti mezi protiprávním úkonem nebo jinou zákonem kvalifikovanou skutečností a škodou. Tzn., že škoda skutečně vznikla jako následek protiprávního úkonu škůdce nebo jako následek jiné zákonem kvalifikované skutečnosti. Musí být tedy prokázáno, že bez protiprávního úkonu nebo jiné zákonem kvalifikované skutečnosti by škoda nevznikla (podmínka *condicio sine qua non*). Pokud by tedy škoda byla způsobena jinou skutečností, není splněn tento předpoklad a nevzniká ani občanskoprávní odpovědnost. *„Příčinná souvislost je tak dána tehdy, jestliže je škoda podle obecné povahy, obvyklého chodu věcí a zkušeností adekvátním důsledkem protiprávního úkonu. Současně se musí prokázat, že škoda by nebyla nastala bez této příčiny.“*⁵

---

⁵ ŠVESTKA, Jiří, JEHLIČKA, Oldřich, ŠKÁROVÁ, Marta, SPÁČÍL, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář*. 10. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, str. 1066.

Tyto první tři popsané předpoklady pro vznik občanskoprávní odpovědnosti mají charakter objektivní a jedná-li se o objektivní odpovědnost za škodu, musí být splněny všechny tři kumulativně. Chybí-li jeden z nich, nevzniká odpovědnostní právní vztah.

Jedná-li se o subjektivní odpovědnost k náhradě škody, musí k těmto třem předpokladům nutně přistoupit ještě zavinění. Zavinění je možno vymežit jako vnitřní psychický vztah škůdce k jeho vlastnímu protiprávnímu jednání a ke škodě, kterou svým jednáním způsobil. Přičemž občanský zákoník v § 420 odst. 3 OZ presumuje zavinění z nedbalosti.

Za současného splnění všech těchto předpokladů vzniká zvláštní druh právního vztahu, tj. vztah odpovědnostní.

Úpravu objektivní odpovědnosti za škodu nalezneme v § 420a OZ upravující odpovědnost za škodu z provozní činnosti a v části šesté, hlavě druhé a oddíle druhém, jenž je nazván jako „Případy zvláštní odpovědnosti za škodu“. Mezi zvláštními případy odpovědnosti nalezneme úpravu odpovědnosti za škodu na věci, jež má být předmětem závazku (§ 421 OZ), odpovědnost za škodu způsobenou okolnostmi, které mají původ v povaze přístroje nebo jiné věci, jichž bylo při plnění závazku použito (§ 421a OZ), odpovědnost za škodu způsobenou provozem dopravního prostředku (§ 427 OZ), odpovědnost za škodu způsobenou provozem zvlášť nebezpečným (§ 432 OZ) a odpovědnost za škodu způsobenou na vnesených nebo odložených věcech (§ 433 OZ). V těchto ustanoveních jde však vždy o objektivní odpovědnost. Případem objektivní odpovědnosti za škodu je také např. i odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku, jejíž úprava je obsažena v zákoně č. 59/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku, ve znění pozdějších předpisů či odpovědnost za škodu způsobenou státem, jejíž stěžejní úprava je obsažena v zákoně č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona ČNR č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů. Z důvodu rozsahu této práce se zaměřím pouze na úpravu objektivní odpovědnosti za škodu obsaženou výhradně v občanském zákoníku.

Mimo to mezi „Případy zvláštní odpovědnosti za škodu“ řadí občanský zákoník i typy odpovědnosti za škodu vyžadující zavinění. Jedná se o odpovědnost za škodu způsobenou těmi, kteří nemohou posoudit následky svého jednání (§ 422 OZ) a odpovědnost za škodu způsobenou úmyslným jednáním proti dobrým mravům (§ 424 OZ). Tato ustanovení však jako podmínku vzniku odpovědnostního právního vztahu vyžadují zavinění. Z tohoto důvodu je nutno je zařadit mezi případy subjektivní odpovědnosti a proto se jimi v této práci dále nebudu zabývat.

O objektivní odpovědnost za škodu se tedy jedná tehdy, odpovídá-li škůdce bez zřetele na zavinění. Rozdíl mezi objektivní a subjektivní odpovědností za škodu lze spatřovat také v tom, že v případě subjektivní odpovědnosti za škodu se škůdce může exkullovat (vyvinit), prokáže-li, že škodu nezavinil. V případě objektivní odpovědnosti za škodu se může v zákonem stanovených případech a ze zákonem stanovených důvodů škůdce liberovat (zprostit se odpovědnosti). Nauka v závislosti na tom, zda zákon v jednotlivých případech objektivní odpovědnosti za škodu připouští liberaci či nikoliv, rozlišuje absolutní objektivní odpovědnost za škodu a relativní objektivní odpovědnost za škodu. Zda náš občanský zákoník zná skutečně absolutní objektivní odpovědnost za škodu, se pokusím zjistit u zkoumání jednotlivých skutkových podstat.

Vedle již zmíněného třídění odpovědnosti za škodu na obecnou a zvláštní, objektivní a subjektivní a absolutní a relativní, nesmíme zapomenout zmínit i rozlišování odpovědnosti za škodu na smluvní a deliktní, též mimosmluvní odpovědnost za škodu. Smluvní odpovědnost za škodu vždy ke svému vzniku vyžaduje existenci závazkového právního vztahu, zatímco povinnost nahradit škodu v případě deliktní odpovědnosti vzniká, aniž by tu existoval dřívější závazkový právní vztah. Deliktní odpovědnost za škodu ke svému vzniku naopak vyžaduje porušení nějaké zákonem uložené povinnosti popř. porušení dobrých mravů.

3. Principy evropského deliktního práva

Navrhované znění občanského zákoníku se nechává inspirovat v úpravě odpovědnosti za škodu i Principy evropského deliktního práva (PETL Principles of European Tort Law). Jedná se o principy, které byly vytvořeny, aby inspirovaly tvorbu soukromoprávních norem v jednotlivých členských státech Evropské unie a tím položily jeden ze základů pro vytvoření celoevropského občanského zákoníku. Principy evropského deliktního práva mají nezávazný charakter. PETL byly poprvé prezentovány na konferenci ve Vídni v roce 2005.

Základním principem obsaženým v PETL je odpovědnost za zavinění. V tom se shoduje i s naší právní úpravou.

Podíváme-li se na principy, které se vztahují k objektivní odpovědnosti za škodu, je zde zakotvena odpovědnost provozovatele podniku, za újmu způsobenou poruchou takového podniku nebo jeho produktu, dokud neprokáže, že jednal v souladu s požadovanou úrovní chování. „Poruchou“ pak PETL rozumí jakoukoliv odchylku od standardu, který může být rozumně očekáván od podniku nebo od jeho produktu nebo služeb. Na rozdíl od naší stávající i navrhované úpravy odpovědnosti provozovatele podniku, stojí odpovědnost provozovatele podniku podle PETL na subjektivním principu s obráceným důkazním břemenem ohledně zavinění. To znamená, že povinnost provozovatele nahradit vzniklou škodu trvá, dokud nedokáže, že jednal v souladu s požadovanou úrovní chování (posuzováno objektivně), tedy že škodu nezavinil.

Odpovědnost bez zavinění PETL stanoví u činností abnormálně nebezpečných, přičemž stanoví, co se rozumí činností abnormálně nebezpečnou. Dále PETL připouští, aby národní právo stanovilo další případy odpovědnosti bez zavinění pro nebezpečné činnosti, i když nejsou abnormálně nebezpečné. Dalším případem objektivní odpovědnosti podle PETLU je odpovědnost za třetí osoby (tj. za nezletilé nebo osoby duševně nemocné a za pomocníky).

PETL dále upravuje možnosti zproštění se odpovědnosti, pokud byla újma způsobena nepředvídatelnou a neodvratitelnou přírodní silou (vyšší mocí), nebo chováním třetích osob. Odpovědnost může být také omezena nebo vyloučena v takovém rozsahu, jak to vyplývá ze spoluzavinění poškozeného a všech ostatních příčin, které by mohly být relevantní pro vznik nebo omezení odpovědnosti poškozeného, pokud by byl škůdcem.

Můžeme tedy shrnout, že základními principy PETL jsou subjektivní odpovědnost, odpovědnost podniku a objektivní odpovědnost.

Stávající i navrhované znění úpravy odpovědnosti za škodu nezná odpovědnost podniku, tak jak ji zakotvuje PETL. Obě úpravy u odpovědnosti podniku jsou postaveny na

objektivním principu. Odpovědnost podniku podle PETL má svým charakterem blíže k subjektivní odpovědnosti za škodu, kdy poškozený prokazuje existenci provozu podniku k hospodářskému nebo profesionálnímu účelu, použití pomocníků nebo technického vybavení při provozu podniku, újmu způsobenou poruchou podniku nebo jeho produktu a příčinnou souvislost mezi újmou a poruchou způsobenou provozem podniku nebo produktu. Zavinění poškozený neprokazuje, ale pokud se škůdce chce vyvinit, musí prokázat, že jednal v souladu s požadovanou úrovní chování.

4. Odpovědnost za poškození, ztrátu či zničení věci, jež je předmětem závazku

Tento druh odpovědnosti za škodu nalezneme v § 421 z. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Je občanským zákoníkem řazen mezi zvláštní případy odpovědnosti a v důsledku toho je i ve vztahu speciality k obecnému ustanovení § 420 OZ.

§ 421 OZ má ale zároveň i obecnou povahu ve vztahu k § 764 odst. 1 OZ, který upravuje odpovědnost dopravce vůči cestujícímu, vznikla-li mu škoda na zavazadlech přepravovaných společně s ním nebo na věcech, jež měl u sebe, ve vztahu k § 764 odst. 2 OZ, který upravuje odpovědnost dopravce za zavazadla dopravovaná odděleně od cestujícího, a ve vztahu k § 769 odst. 1 OZ, který upravuje odpovědnost dopravce za škodu na přepravované zásilce.⁶

Ustanovení § 421 OZ je ve vztahu speciality k § 421a OZ, tedy je ho třeba použít přednostně.⁷

Odpovědnost za poškození, ztrátu či zničení věci, jež je předmětem závazku, je naukou řazena mezi případy objektivní odpovědnosti za škodu, protože ke vzniku odpovědnostního právního vztahu (povinnosti nahradit škodu) není vyžadováno zavinění. Dále je také případem smluvní odpovědnosti za škodu (nezbytným předpokladem vzniku povinnosti nahradit škodu dle § 421 OZ je existence závazkového právního vztahu).

4. 1 Vznik povinnosti k náhradě škody

Mezi předpoklady vzniku odpovědnosti za škodu vzniklé na převzaté věci patří:

- a) existence závazku mezi věřitelem a dlužníkem, v rámci kterého dochází k převzetí věci,
- b) škoda na věci, jež je předmětem závazku spočívající v jejím poškození, ztrátě nebo zničení věci,
- c) příčinná souvislost mezi předpoklady a) a b).

Prvním předpokladem vzniku odpovědnosti za škodu je existence smluvního závazku mezi věřitelem a dlužníkem. Není rozhodný právní důvod vzniku tohoto závazku (může jít např. o smlouvu o opravě věci nebo i o smlouvu nepojmenovanou), ale důležité je, že úmyslem stran bylo vázat se. V praxi se často setkáváme se situacemi, kdy projev vůle s přihlédnutím ke všem okolnostem případu, nesměřuje ke vzniku závazkového právního vztahu a pak je třeba hovořit pouze o přátelské výpomoci. Tato přátelská/sousedská

---

⁶ FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník: Komentář*. Sv. I. 1. Vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 691.

⁷ FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník: Komentář*. Sv. I. 1. Vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 693.

výpomoc/úsluha nemůže založit ani povinnost k náhradě škody, protože nemá charakter závazkového právního vztahu.⁸

Předmětem tohoto závazku musí být vždy věc, která je věřitelem předána dlužníku. Není rozhodné, kdo věc v rámci smluvního závazku předává, může jím být i osoba odlišná od vlastníka věci, ale oprávněným z náhrady škody podle § 421 OZ budou pouze strany smluvního závazku (nikoliv vlastník věci). Vlastník věci by byl oprávněn domáhat se náhrady škody pouze podle obecné odpovědnosti za škodu.⁹

Ustanovení § 421 OZ je svou povahou kogentním ustanovením a Nejvyšší soud ve své judikatuře konstatoval, že „*ten, kdo věc, jenž má být předmětem jeho závazku, převzal, se nemůže své odpovědnosti za škodu vyplývající z ust. § 421 obč. zák. zprostit ani prohlášením nebo dohodou mezi ním a oprávněným subjektem*“¹⁰

Judikatura dále dovodila¹¹, že vlastník věci, který není stranou závazku, by byl oprávněn se domáhat náhrady škody nikoliv podle § 421 OZ nýbrž podle obecného ustanovení § 420.

Pojem „převzetí věci“ je třeba vykládat velmi široce. § 421 OZ nebude aplikován pouze tehdy, když dojde k faktickému převzetí věci, ale i tehdy, když vůbec k převzetí věci nedojde, protože odpovědný subjekt má věc ve své faktické moci (v detenci) z jiného důvodu. Tak může nastat situace, kdy osoba A koupí od osoby B určitou věc a zároveň uzavřou mezi sebou smlouvu o úpravě věci, na základě níž je osoba B povinna upravit prodanou věc, tak aby splňovala požadavky osoby A. Osoba B jako prodávající má již věc u sebe a tedy k faktickému předání věci nedošlo, ale i v takovém případě je třeba aplikovat § 421 OZ.

Z judikatury¹² vyplývá, že nezbytnou podmínkou vzniku této odpovědnosti za škodu je vždy převzetí věci odpovědným subjektem. Pokud si tedy odložíme zavazadlo do uzamykatelné skříňky na vlakovém nádraží, k převzetí věci druhou stranou nedojde, a proto České dráhy nebudou odpovídat za poškození, ztrátu či případné zničení této věci podle § 421

⁸ KNAPPOVÁ, Marta a kol. *Občanské právo hmotné*. Sv. II. 4. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Aspi, 2005, s. 70 an.

⁹ R 29/1966, R 12/1989, str. 144-145

¹⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 6. 2004, sp. zn. 25 Cdo 2109/2003

¹¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 4. 2005, sp. zn. 25 Cdo 1090/2004: „*V právním vztahu vzniklém ze smlouvy, jakou je např. smlouva o dílo, odpovědným subjektem za poškození, ztrátu nebo zničení věci je zhotovitel, který věc převzal ke splnění svého závazku, oprávněným je objednatel, a to i když není vlastníkem věci, jež má být předmětem závazku. Nebyl-li vlastník věci účastníkem smlouvy se zhotovitelem, pak v případě poškození, ztráty nebo zničení věci převzaté za účelem splnění závazku by zhotovitel odpovídal vlastníkově věci pouze podle ustanovení o obecné odpovědnosti za škodu na principu presumovaného zavinění (§ 420 obč. zák.).*“

¹² R 33/1983: „*Smlouva, na jejímž základě organizace poskytuje službu spočívající v tom, že dává občanu za úhradu do časově omezeného užívání uzamykatelnou skříňku, je smlouvou zvláště neupravenou; při takto poskytnuté službě nedochází k převzetí věci organizací. Práva a povinnosti účastníků smlouvy se řídí především obsahem smlouvy, jímž se staly podmínky navržené organizací a přijaté (konkludentně) občanem.*“
R 35/1988

OZ. Soudy v případě uzamykatelné skříňky na vlakovém nádraží dovodily, že k poskytování této skříňky nedochází na základě smlouvy o půjčce, protože tato skříňka není dávana za úplatu na určitou dobu do užívání jako samostatná věc, ale dává se k dispozici uzamykatelný prostor, do něhož je možno zavazadlo odložit. Nejde ale ani o úschovu, neboť předmětem smlouvy o úschově je řádné opatrování věci převzaté do úschovy. V případě uzamykatelné skříňky nedochází k převzetí věci, uzamykatelný prostor se dává k dispozici osobě a tato do ní žádné zavazadlo uložit nemusí. V případě vzniku škody na věci, která byla uložena do takovéto skříňky, přichází dle soudní praxe v úvahu odpovědnost podle obecných ustanovení o náhradě škody.

Na to zda předmětem závazku mohou být movité i nemovité věci existují dva názory. Podle prvního názoru¹³ se musí vždy jednat pouze o věc movitou, to je odůvodňováno gramatickým výkladem spojení „převzetí věci“ s tím, že věc nemovitou převzít nelze. Podle názoru druhého¹⁴ (s nímž se i já ztotožňuji) mohou být předmětem závazku i věci nemovité neboť občanský zákoník pojmem věci rozumí nejen věci movité, ale i věci nemovité (§ 119 OZ). Pokud by tedy předmětem závazku podle § 421 OZ mohly být pouze věci movité, zákonodárce by to stanovil výslovně, jako tomu je v jiných ustanoveních zákoníku (např. § 133 odst. 1 OZ výslovně stanoví „movitá věc“).

Také není vyloučeno, aby se předmětem závazku stala pouze součást věci (např. věřitel předá do opravy pouze motor automobilu). I v tomto případě, kdy se nejedná o věc v právním smyslu, je třeba aplikovat § 421 OZ.

Druhým předpokladem vzniku odpovědnosti za škodu na svěřené věci je vznik škody, která nastala v období od převzetí věci do jejího vrácení věřiteli. Tato škoda má charakter poškození, ztráty či zničení věci¹⁵. Pokud ale věřitel si řádně a včas svoji věc nevyzvedne (nepřevezme ji nazpět), dostává se do prodlení a v důsledku toho na něho přechází nebezpečí nahodilé zkázy věci.

Poškozením se rozumí poškození chemické i poškození mechanické¹⁶, věc nadále existuje. Při ztrátě věci se neví, kde se věc nachází a zda ještě existuje, a v případě zničení věci přestává věc existovat ve své funkční podobě.¹⁷

---

¹³ KNAPPOVÁ, Marta a kol. *Občanské právo hmotné*. Sv. II. 4. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Aspi, 2005, s. 506.

¹⁴ ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník: velký akademický komentář*. 1. vydání. Praha: Linde, 2008, s. 817.

¹⁵ R 2/1987

¹⁶ R 37/1978: „Poškozením věci, kterou organizace převzala od občana k provedení služby, je poškození mechanické i chemické (např. sražení šatstva po chemickém vyčištění).“

¹⁷ HOLUB, Milan a kol. *Odpovědnost za škodu v právu občanském, pracovním, obchodním a správním: Praktická příručka*. Praha: Linde, 2003, s. 43.

Posledním předpokladem vzniku odpovědnostního právního vztahu podle § 421 OZ je příčinná souvislost mezi existencí závazku a škodou na věci, jež je předmětem závazku, která nastala v období od převzetí věci do jejího vrácení (resp. do doby, kdy měla být vrácena).

4. 2 Liberace

§ 421 OZ umožňuje zprostit se odpovědnosti za škodu způsobené na svěřené věci, tím že odpovědný subjekt prokáže, že by ke škodě došlo i jinak. Tzn., že by škoda nastala i za předpokladu, že by nedošlo při sjednávání smluvního závazku k předání věci odpovědnému subjektu. Tak např. věc, by se např. samovznítla i tehdy pokud by se v rozhodný okamžik nenacházela u dlužníka, ale u věřitele nebo by došlo k zaplavení domu věřitele i dlužníka. Můžeme tedy říci, že možnost zprostit se odpovědnosti za škodu je tu nejen tehdy, když škoda vznikne v důsledku vnitřních, ale i vnějších příčin. Důkazní břemeno o tom, že by ke škodě došlo i jinak zatěžuje vždy toho, kdo převzal věc, jež je předmětem závazku.

K vyloučení odpovědnosti za škodu podle § 421 OZ podle soudní praxe¹⁸ však nepostačí pouhá možnost vzniku stejné škody, aniž by došlo k převzetí věci. Předpokladem liberace je totiž, že ke stejné škodě by došlo neodvratně bez ohledu na vznik smluvního závazku.

Jako zvláštní liberační důvod uvádí J. Fiala¹⁹ i situace, kdy škoda na věci, jež je předmětem závazku, vznikla v důsledku vady výrobku, kterého bylo při plnění závazku použito a současně se poškozený domáhá náhrady škody po výrobcí výrobku, jehož vada škodu způsobila podle z. č. 59/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku, ve znění pozdějších předpisů. Domnívám se, že v tomto případě nejde o zvláštní liberační důvod, protože poškozený se může domáhat náhrady škody přímo po věřiteli (tedy subjektu daného závazkového právního vztahu) a věřitel se této odpovědnosti nemůže zprostit tím, že ho odkáže s nárokem na výrobce. Poškozený podle § 10 zákona č. 59/1998 Sb., může uplatnit škodu buď pouze po výrobcí, nebo po věřiteli. Uplatněním práva u jednoho z nich, nárok vůči druhému subjektu zaniká.

Dalším důvodem pro zproštění se povinnosti nahradit škodu podle § 421 OZ je skutečnost, že škoda byla způsobena výlučně zaviněním poškozeného dle § 441 OZ.

Tím, že občanský zákoník zavádí u tohoto typu objektivní odpovědnosti za škodu možnost liberace, nevznikají pochyby o tom, že se jedná o relativní objektivní odpovědnost za škodu.

¹⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 29. 4. 1988, sp. zn. 1 Cz 20/88

¹⁹ FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník: Komentář*. Sv. I. 1. Vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 690.

4. 3 Úprava de lege ferenda

„Návrh“, jak bylo výše zmíněno, rozlišuje mezi mimosmluvní povinnosti k náhradě škody (škoda způsobená porušením zákona a škoda způsobená porušením dobrých mravů) a smluvní povinností k náhradě škody. Smluvní povinnost k náhradě škody je upravena v § 2774 „Návrhu“.

„Návrh“ tedy vychází ze subjektivního pojetí a presumuje se zavinění z nedbalosti. Vyvinut se škůdce může, pokud prokáže, že mu ve splnění povinnosti smlouvy dočasně nebo trvale zabránila mimořádná nepředvídatelná a nepřekonatelná překážka vzniklá nezávisle na jeho vůli. Pokud mu však ve splnění povinnosti bránila mimořádná překážka, kterou mohl předvídat a odstranit, bude povinen k náhradě škody.

Vedle této obecné smluvní povinnosti k náhradě škody „Návrh“ přejímá téměř doslova i současné znění § 421 OZ do § 2805.

§ 2805 „Návrhu“ je ve vztahu k § 2774 speciálním ustanovením, které škůdce odpovědnost ještě zpřísňuje. § 2805 stejně jako § 2774 upravují smluvní povinnost k náhradě škody, přičemž u § 2774 se vyžaduje zavinění (presumuje se nevědomá nedbalost) a pokud škůdce prokáže, že škodu nezavinil, zproští se povinnosti k náhradě škody (vyviní se). V § 2805 je pak upravena škoda, která vznikne konkrétně na věci, která má být předmětem závazku. Tato škoda může spočívat ve ztrátě, poškození nebo zničení této věci. A na rozdíl od § 2774 se již zavinění nevyžaduje.

§ 2805 „Návrhu“ obsahuje i totožnou úpravu možnosti liberovat se jako současný § 421 OZ. I v „Návrhu“ má obdobu dnešní ustanovení § 441 OZ a to v § 2779.

Nová právní úprava tedy téměř doslova kopíruje současné znění § 421 OZ. V „Návrhu“ je pouze nahrazen sporný termín „odpovídá“ výrazem „nahradí“ a bude třeba v budoucnu i odlišovat mezi případy, kdy se na smluvní povinnost k náhradě škody použije obecné (§ 2774 „Návrhu“) nebo speciální ustanovení smluvní povinnosti k náhradě škody (§ 2805 „Návrhu“).

5. Odpovědnost za škodu způsobenou okolnostmi, které mají původ v povaze přístroje nebo jiné věci, jichž bylo při plnění závazku použito

Úpravu odpovědnosti za škodu způsobenou okolnostmi, které mají původ v povaze přístroje nebo jiné věci, jichž bylo při plnění závazku použito, nalezneme v § 421a z. č. 40/1964 Sb., v platném znění. § 421a OZ je taktéž v občanském zákoníku začleněn mezi zvláštní případy odpovědnosti, z čehož vyplývá, že je ve vztahu speciality k § 420 OZ.

Tento typ odpovědnosti za škodu je naukou řazen mezi případy objektivní odpovědnosti za škodu, protože ke vzniku odpovědnostního právního vztahu (povinnosti nahradit škodu) není vyžadováno zavinění. I tento druh odpovědnosti za škodu se stejně jako § 421 OZ řadí mezi případy smluvní odpovědnosti za škodu, neboť se k jejímu vzniku vyžaduje existence závazkového právního vztahu.

5. 1 Vznik povinnosti k náhradě škody

Mezi předpoklady vzniku odpovědnosti za škodu způsobenou okolnostmi, které mají původ v povaze přístroje nebo jiné věci, jichž bylo při plnění závazku použito dle § 421a OZ patří:

- a) okolnost, která má původ v povaze přístroje nebo jiné věci, které bylo při plnění závazku použito,
- b) škoda,
- c) příčinná souvislost mezi okolnostmi, která má původ v povaze přístroje nebo jiné věci, které bylo při plnění závazku použito, a vzniklou škodou.

Prvním předpokladem vzniku odpovědnosti za škodu je okolnost, která má původ v povaze přístroje nebo jiné věci. Tato okolnost/událost musí mít nutně svůj původ v povaze přístroje nebo jiné věci. Povaha přístroje nebo jiné věci spočívá v různých vlastnostech, účincích, vadách apod., přičemž je nerozhodné, zda tato povaha je obvyklá nebo zvláštní, nebo zda se událost vyskytuje zřídka, opakovaně nebo pravidelně.²⁰ Z judikatury²¹ vyplývá, že okolnost, která má původ v povaze přístroje nebo jiné věci, může spočívat i např. v nedostatečné sterilnosti či chybějící vlastnosti, kterou by použitá věc nebo přístroj měla mít. Pokud však příčinou škody nebyla takováto okolnost, ale naopak přístroj či jiná věc byla

²⁰ ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník: velký akademický komentář*. 1. vydání. Praha: Linde, 2008, s. 824.

²¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 10. 2002, sp. zn. 25 Cdo 1003/2002

použita technicky nesprávně, jde o obecnou odpovědnost za škodu, nikoliv o objektivní odpovědnost podle § 421a OZ.²²

Soudní praxe²³ dovodila, že např. pokud se pod zákazníkem v kadeřnictví zlomí židle, v důsledku čehož mu vznikne škoda, bude tu odpovědnost dle § 421a OZ. Pojem přístroje tedy nelze omezit pouze na věci použité při vlastním procesu plnění závazku, ale i na přístroje, jež s ním pouze souvisí. Odpovědnost dle § 421a nastává také tehdy, pokud vznikne škoda způsobená použitím nesterilní injekční jehly při léčebném zákroku, apod.

Událost, která má původ v povaze přístroje nebo jiné věci, musí nastat u takového přístroje nebo jiné věci, které bylo použito při plnění závazku. Nezbytným předpokladem vzniku odpovědnosti za škodu podle § 421a OZ je tedy také existence závazkového právního vztahu. Právní důvod vzniku závazkového právního vztahu rovněž jako u § 421 OZ není rozhodný.

Z ustanovení § 421a OZ dále vyplývá, že předpokladem vzniku odpovědnostního právního vztahu je použití přístroje nebo jiné věci jako prostředku ke splnění závazkové povinnosti. To znamená, že pokud dlužník ke splnění závazku nepoužije přístroj nebo jinou věc, ale „pouze“ své ruce, tak odpovědnost podle § 421a nemůže nastat.

Za věci se obecně považují hmotné předměty (movité i nemovité) a ovladatelné přírodní síly, které slouží potřebám lidí. Přístroj nebo věc, které bude ke splnění závazku použito, nemusí být ve vlastnictví dlužníka. Ten může být jejím detentorem nebo i držitelem. „*Věc může být použita pasivně i aktivně.*“²⁴ Tak např. aktivně bude použit dlužníkem šroubovák ke smontování obývací stěny a pasivně se např. použije skříňka k uložení určitých věcí. Také ani nezáleží na tom, kdo věc použil. Může ho použít věřitel, dlužník nebo oba společně. Typickým příkladem odpovědnosti za škodu podle § 421a OZ, kdy věc bude použita pouze věřitelem, je lék vyzvednutý věřitelem v lékárně na předpis ošetřujícího lékaře. Věcmi nejsou umělé ani přirozené části lidského těla²⁵. Oddělené části lidského těla (přirozené i umělé) se již stávají věcmi ve smyslu § 118 OZ (např. transfúze, protéza apod.).

O odpovědnost za škodu způsobenou věcí užitou k plnění závazku podle § 421a OZ nepůjde tehdy, kdy škoda nebude mít svůj původ v použitém přístroji nebo věci, ale ve způsobu provedení (v samotné činnosti věřitele). V takovém případě by byla dána

---

²² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 8. 2004, sp. zn. 25 Cdo 2542/2003

²³ R 15/86 „*Při poskytování veřejného stravování jsou např. stolní nádobí, přístroje, stůl, na němž je prostřeno, i židle, na které zákazník sedí, věcmi jichž bylo použito při poskytnutí veřejného stravování. Je-li vadnost některé z takových věcí příčinou vzniku škody poškozeného, byla tu škoda způsobena okolnostmi, které mají původ v povaze věci použité při poskytnutí služby.*“

²⁴ ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník: velký akademický komentář*. 1. vydání. Praha: Linde, 2008, s. 824.

²⁵ Rt 13/83

odpovědnost podle § 420, případně podle § 420a OZ. Při spolupůsobení nevhodného jednání věřitele při plnění závazku a okolnosti mající původ v povaze přístroje nebo jiné věci, byla by odpovědnost za škodu podle § 421a dána.²⁶

Druhým předpokladem odpovědnosti za škodu způsobenou okolnostmi, které mají původ v povaze přístroje nebo jiné věci je existence škody. Škodou se rozumí újma, která nastala ve sféře věřitele v důsledku škodní události, která má původ v povaze přístroje nebo jiné věci.

Poslední podmínkou, kterou je třeba zkoumat před tím, než dojdeme k závěru, že nastala odpovědnost podle § 421a OZ je příčinná souvislost mezi okolností, která má původ v povaze přístroje nebo jiné věci, které bylo při plnění závazku použito, a vzniklou škodou. Mezi škodní událostí a vzniklou škodou však může uplynout i delší časový okamžik.

Druhý odstavec § 421a OZ byl doplněn až novelou č. 509/1991 Sb., aby se předešlo pochybnostem o tom, zda toto ustanovení dopadá i na poskytování zdravotnických služeb. Lze snad i říci, že ke škodám způsobeným okolnostmi, které mají původ v povaze přístroje nebo jiné věci, vůbec nejčastější dochází při poskytování zdravotnických služeb.

Pokud by se prokázalo, že škoda nebyla způsobena okolností, jež má původ v povaze přístroje, kterého bylo použito při léčebném zákroku, bylo by třeba zkoumat, zda nejsou splněny předpoklady pro odpovědnost za škodu pro postup *non lege artis* dle § 420 OZ.²⁷

5. 2 Liberace

Ani v případě této odpovědnosti za škodu se nemůže poškozený platně předem vzdát práva na náhradu škody. Jedná se o ustanovení kogentní povahy a odlišné ujednání by bylo neplatné (§ 574 odst. 2 OZ).

§ 421a OZ výslovně stanoví, že této odpovědnosti se nemůže škůdce zprostit. Z toho tedy vyplývá, že tu občanský zákoník nepřipouští žádnou možnost, která by vyloučila odpovědnost za škodu podle § 421a OZ. Odpovědnosti se tedy nelze zprostit ani tak, že by škůdce prokázal, že by ke škodě došlo i jinak, nebo že škoda byla způsobena neodvratitelnou událostí, jak je tomu u § 421 nebo § 420a OZ.

Proto je odpovědnost za škodu způsobenou okolností mající původ v povaze přístroje nebo jiné věci, které bylo použito při plnění závazku, řazena naukou mezi absolutní objektivní odpovědnost za škodu.

V jednom se svých článků Svoboda²⁸ dochází k závěru, že se této odpovědnosti lze zprostit tím, že by škůdce prokázal, že škoda, která vznikla, nebyla vyvolána okolností, která

²⁶ FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník: Komentář*. Sv. I. 1. Vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 694.

²⁷ R 2/1987, str. 104 - 105

má původ v povaze přístroje nebo jiné věci, které bylo při plnění závazku použito. Škoda mohla být např. způsobena nesprávným použitím přístroje nebo jiné věci nebo mohla nastat i v důsledku vnějších příčin. Pak by mohla nastoupit obecná odpovědnost podle § 420 OZ, kde je sice presumována nedbalost, ale také je škůdci dána možnost, aby se vyvinil. Domnívám se, že se však o možnost liberace nejedná, protože již není naplněn jeden z předpokladů odpovědnosti a o odpovědnosti se podle § 421 OZ nedá vůbec hovořit.

Může však nastat také situace, kdy bude škoda způsobena vadou přístroje nebo jiné věci, které bylo při plnění závazku použito, a současně jsou splněny podmínky odpovědnosti výrobce za vady výrobku. I v tomto případě by se mohl poškozený domáhat náhrady škody dle své volby po druhé straně závazkového právního vztahu (věřiteli) nebo po výrobci podle § 10 z. č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona ČNR č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů.²⁹ Ani v tomto případě nejde o liberační důvod, protože věřitel je povinen nahradit škodu, pokud vůči němu poškozený svůj nárok uplatnil a nemůže se zprostit jen proto, že je dána i odpovědnost výrobce za škodu způsobenou vadou výrobku. Pokud poškozený uplatnil své právo na náhradu škody vůči výrobci (věřiteli), nároku vůči věřiteli (výrobci) zaniká.

Možným liberačním důvodem i u tohoto druhu odpovědnosti za škodu je také § 441 OZ. § 441 vylučuje vznik odpovědnostního právního vztahu, pokud byla škoda způsobena výlučně zaviněním poškozeného. V takovém případě svou škodu nese poškozený zcela sám.

Z výše uvedeného lze dojít k závěru, že pokud budeme chápat absolutní objektivní odpovědnost jako odpovědnost, které se nelze zprostit žádným ze speciálně stanovených liberačních důvodů, jedná se v tomto případě o absolutní objektivní odpovědnost. Pokud bychom ale nahlíželi na absolutní objektivní odpovědnost jako na odpovědnost, které se nelze zprostit v žádném případě, § 421a OZ by nemohl být považován za případ absolutní objektivní odpovědnosti, protože nelze zapomenout na výlučné zavinění poškozeného jako na obecný liberační důvod, který přichází v úvahu u všech typů objektivní odpovědnosti za škodu upravených v občanském zákoníku.

---

²⁸ SVOBODA, Karel. Absolutní objektivní odpovědnost za škodu: Existuje vůbec?. *Právní rozhledy*. 2007, č. 23, s. 864 - 867.

²⁹ FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník: Komentář*. Sv. I. 1. Vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 693.

5. 3 Úprava de lege ferenda

„Návrh“ přebírá § 421a OZ do §§ 2797, 2798 a § 2799 a jsou označeny jako „Škoda způsobená věcí“.

„Návrh“ opouští od povinnosti nahradit škodu, která vznikne i v důsledku řádného užití bezvadné věci, protože dosavadní úprava podle důvodové zprávy k „Návru“ představuje nedůvodnou zátěž pro ty, kdo neporuší právní povinnost a naopak postupují s plnou profesionalitou a podle zásad svého povolání (lege artis). V budoucnu by povinnost k náhradě škody zatěžovala dlužníka jen tehdy, pokud by škoda vznikla v důsledku vady věci použité při plnění závazku. Jinak by ostatní předpoklady vzniku povinnosti k náhradě škody, jak stanoví současný § 421a OZ zůstaly zachovány i v 2797 „Návru“. Ani „Návrh“ nezavádí zvláštní případy liberace.

I § 2797 stejně tak jako § 2805 (viz výše) by nadále zůstal ustanovením, které by upravovalo smluvní povinnost k náhradě škody a bylo by ve vztahu speciality k ustanovení § 2774.

Dále se zavádí povinnost k náhradě škody v některých speciálních případech, které v dosud platném občanském zákoníku chyběly. Jedná se o povinnost k náhradě škody, kterou způsobila věc sama od sebe (§ 2798 odst. 1 „Návru“). V tomto případě se už nevyžaduje ke vzniku odpovědnostního právního vztahu existence závazkového právního vztahu jako je tomu u § 2798 „Návru“. Povinností k náhradě škody pak bude zatížena osoba, která měla mít nad věcí dohled, pokud se však takovou osobu nepodaří určit, bude povinen nahradit škodu vlastník věci. „Návrh“ zde oproti § 2797 připouští i možnost liberace. Zprostit se této odpovědnosti lze tak, že osoba, která by jinak byla povinna k náhradě škody, prokáže, že náležitý dohled nezanedbala. Zprostit se může tedy nejen osoba, která měla mít nad věcí dohled, ale i vlastník věci.

Další novou povinností k náhradě škody je povinnost k náhradě škody způsobené pádem nebo vyhozením věci z místnosti nebo podobného místa (§ 2798 odst. 2 „Návru“). Povinnost nahradit škodu vzniká podle tohoto ustanovení za předpokladu, že dojde k pádu nebo vyhození věci z místnosti nebo podobného místa, bude způsobena škoda a mezi pádem či vyhozením věci z místnosti nebo jiného podobného místa bude dána příčinná souvislost. K náhradě škody způsobené za těchto podmínek bude povinen ten, kdo nad věcí měl mít dohled a společně a nerozdílně s ním i osoba, která místo, z něhož předmětná věc vypadla nebo byla vyhozena, užívá. Pokud však nebude možno určit osobu, která měla nad věcí vykonávat dohled, a osobu, která místo užívá, budou povinni k náhradě škody společně a nerozdílně vlastník předmětné věci a nemovitosti.

Otázka, kterou vyvolává toto ustanovení (§ 2798 odst. 2) je, zda by u osoby, která má vykonávat nad věcí dohled, popř. u vlastníka této věci, byla dána možnost liberace stejná jako u odst. 1 citovaného ustanovení, tedy že by se tato osoba mohla zprostit za předpokladu, že by prokázala, že náležitý dohled nezanedbala. U § 2798 odst. 2 dle mého názoru tedy chybí zakotvení možnosti liberovat se stejným způsobem jako u odst. 1.

Posledním paragrafem zařazeným pod marginální rubriku „Škoda způsobená věcí“ je povinnost k náhradě škody způsobené zřícením budovy či odloučením její části. Povinnost k náhradě škody však vznikne pouze tehdy, pokud se budova zřítla (nebo se její část odloučila) v důsledku vady budovy nebo nedostatečného udržování. Žádná možnost liberace zde výslovně připuštěna není, ale i při těchto povinnostech k náhradě škody je možno vždy aplikovat § 2779 „Návrhu“ – způsobení škody následkem okolností, které se přičítají poškozenému.

6. Odpovědnost za škodu způsobenou provozem dopravního prostředku

Úpravu odpovědnosti za škodu způsobenou provozem dopravního prostředku nalezneme v §§ 427, 428, 429, 430 a 431 z. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. I tento druh občanskoprávní odpovědnosti je v občanském zákoníku upraven mezi zvláštními případy odpovědnosti, ale toto ustanovení není ustanovením speciálním ve vztahu k § 420 OZ, ale stojí vedle sebe a poškozený je tak oprávněn domáhat se náhrady nejen podle § 427 OZ vůči provozovateli dopravního prostředku, ale i podle § 420 vůči řidiči dopravního prostředku. Takový postup nelze uplatnit v případě, že řidič byl zaměstnancem fyzické nebo právnické osoby a ke způsobení škody došlo v souvislosti s plněním jeho pracovních úkolů (či v jiných případech, kdy se aplikuje § 420 odst. 2 OZ).³⁰ Ustanovení § 427 an. je však ve vztahu speciality k § 420a OZ, o kterém bude pojednáno později.

Tato odpovědnost za škodu je naukou řazena mezi případy objektivní odpovědnosti za škodu, protože ke vzniku odpovědnostního právního vztahu (povinnosti nahradit škodu) není vyžadováno ani v tomto případě zavinění. Může nastat i situace, kdy osoba odpovědná podle trestního práva se bude odlišovat od osoby odpovědné podle práva občanského.³¹ Odpovědnost za škodu způsobenou provozem dopravního prostředku na rozdíl od předchozích dvou typů odpovědnosti za škodu ke svému vzniku nevyžaduje existenci závazkového právního vztahu, nejedná se již o případ smluvní, ale o případ mimosmluvní odpovědnosti za způsobenou škodu.

6. 1 Subjekty odpovědnosti za škodu způsobenou provozem dopravního prostředku

U odpovědnosti za škodu způsobenou provozem dopravního prostředku upravenou v § 427 OZ je třeba rozlišovat mezi odpovědností fyzické nebo právnické osoby provozující dopravu (§ 427 odst. 1) a odpovědností ostatních provozovatelů motorového vozidla, motorového plavidla či letadla (§ 427 odst. 2). Subjekty obou dvou zde vymezených případů lze souhrnně označit jako provozovatele.

Rozdíl spočívá v tom, že fyzickou nebo právnickou osobou provozující dopravu (též provozovatel dopravy) se podle judikatury³² rozumí subjekt provozující podnikatelskou činnost, jejímž hlavním a samostatným předmětem je řízení a uskutečňování silniční,

³⁰ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář*. 10. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 1095.

³¹ HOLUB, Milan a kol. *Občanský zákoník: Poznámkové vydání s judikaturou a novou literaturou*. 8. doplněné vydání. Praha: Linde, 2002, s. 300.

³² R 109/1967

železniční, vodní a vzdušné přepravy osob a nákladu. Tyto fyzické a právnické osoby jsou pak povinny nahradit vzniklou škodu vždy, bez ohledu na druh dopravního prostředku, kterého bylo k dopravě použito (může jít o dopravní prostředek motorový, ale i bezmotorový). Označením dopravy se pak rozumí přemísťování osob, věcí nebo zpráv pomocí dopravního prostředku z jednoho místa na jiné.³³ Podle § 427 odst. 1 OZ pak odpovídají nejen provozovatelé autobusové, železniční, letecké, lodní, trolejbusové a tramvajové dopravy, ale i provozovatelé výtahů, eskalátorů³⁴ či lanových drah³⁵.

§ 427 odst. 2 OZ zakotvuje i odpovědnost bez zřetele na zavinění jiného provozovatele motorového vozidla, motorového plavidla či letadla (u letadla je nerozhodné, zda jde o letadlo motorové nebo bezmotorové). Provozovatelem dopravního prostředku může být rovněž fyzická i právnická osoba, přičemž u fyzické osoby se nevyžaduje způsobilost k právním úkonům.³⁶

Zatímco u prvního odstavce není blíže vymezena povaha dopravního prostředku, jímž se může doprava uskutečňovat, podmínkou vzniku povinnosti k náhradě za způsobenou škodu podle odst. 2 je, že škoda bude způsobena zde vymezenými motorovými dopravními prostředky; výjimku tvoří pouze prostředky bezmotorového létání.

Vymezení pojmu provozovatele v občanském zákoníku nenalezneme. Za provozovatele motorového vozidla pak je třeba obecně považovat vlastníka tohoto vozidla (v současném znění občanského zákoníku to není výslovně stanoveno, ale v pochybnostech je presumováno, že provozovatelem je vlastník dopravního prostředku), neboť u něj lze předpokládat možnost trvalé právní i fyzické dispozice s daným vozidlem.³⁷ Vlastník, který vypůjčí motorové vozidlo jiné osobě, zůstává jeho provozovatelem a v zásadě také subjektem odpovědným za škodu vyvolanou zvláštní povahou jeho provozu.³⁸ V úvahu by přicházela i kombinace odpovědnosti provozovatele podle § 427 OZ a odpovědnosti za zavinění osoby, která si vozidlo vypůjčila. Důsledkem toho by se poškozený mohl domáhat, aby provozovatel i vypůjčitel nahradili škodu společně a nerozdílně. Pokud však vlastník vozidlo přenechá do užívání druhé osobě, která převezme do své péče nejen samotné vozidlo, ale také jeho finanční, technické a provozní spravování, stane se tato osoba sama provozovatelem, ačkoliv

³³ HROMADA, Jiří a kol. *Právní slovník*. Sv. I. Praha: Orbis, 1972, s. 134.

³⁴ R 46/1979

³⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 1. 2003, sp. zn. 25 Cdo 282/2001

³⁶ ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník: velký akademický komentář*. 1. vydání. Praha: Linde, 2008, s. 871.

³⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 4. 1991, sp. zn. 1 Cz 64/90 „Ve smyslu ustanovení § 427 odst. 2 o. z. za škodu vyvolanou zvláštní povahou provozu objektivně odpovídá provozovatel motorového vozidla. Provozovatelem je ten, kdo má právní a faktickou možnost s dopravním prostředkem trvale disponovat, tedy především vlastník vozidla bez ohledu na to, zda byl proveden převod vozidla na dopravním inspektorátu.“

³⁸ Srov. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 11. 2007, sp. zn. 25 Cdo 2563/2005

právně není jeho vlastníkem. Provozovatelem se také stává osoba, která vozidlo koupila, i když na něj dosud nepřešlo vlastnické právo k vozidlu (např. proto, že byla sjednána výhrada vlastnictví).

Provozovatelem dopravního prostředku ve smyslu § 427 OZ může být i nezletilý, který má omezenou způsobilost k právním úkonům (podle zvláštních právních předpisů totiž mohou mít i nezletilí oprávnění k řízení motorového vozidla), v takovém případě odpovídá za škodu způsobenou provozem dopravního prostředku ve smyslu § 427 až 431 OZ; odpovědnost osob, které jsou povinny vykonávat nad nezletilým dohled, nepřichází v úvahu.³⁹ Pokud však nezletilý způsobí škodu řízením motorového vozidla, jehož není provozovatelem, a které neodcizil, a není držitelem řidičského oprávnění, odpovídá za škodu podle ustanovení § 422 OZ buď sám, nebo solidárně s osobou, která je povinna vykonávat nad ním dohled s výjimkou případu, kdy tato osoba odpovídá za škodu sama; pokud jsou v takovém případě rodiče nebo jiná osoba, která je povinna nad nezletilým vykonávat dohled, současně provozovateli vozidla, tak odpovídají podle § 427 odst. 2 OZ, případně i společně s nezletilým.⁴⁰

Pokud bylo vozidlo zakoupeno z finančních prostředků tvořící společné jmění manželů, tvoří i toto vozidlo předmět společného jmění manželů a z toho lze dovodit, že provozovateli jsou oba manželé. Pokud by se případný poškozený dovolával náhrady škody před soudem, musel by žalovat oba manžele.⁴¹

V praxi se často setkáváme s případy, kdy je vozidlo užíváno na základě leasingové smlouvy. Leasingovou smlouvou se leasingový věřitel zavazuje převést právo disponovat s vozidlem na leasingového dlužníka až okamžikem, kdy jsou splněny všechny leasingové podmínky, ale již na základě leasingové smlouvy jsou převedena všechna ostatní práva a povinnosti vlastníka k vozidlu na leasingového dlužníka. Nejvyšší soud judikoval, že „u vztahů z leasingové smlouvy je třeba se především řídit obsahem ujednání smluvních stran, především je třeba posoudit, zda touto smlouvou převedl leasingový pronajímatel tolik práv k „půjčenému“ motorovému vozidlu, že již právně a fyzicky vozidlem nedisponoval a provozovatelem vozidla se tak stal leasingový nájemce.“⁴²

---

³⁹ R 3/84 – s. 20

⁴⁰ R 3/84 – s. 20

⁴¹ HOLUB, Milan a kol. *Odpovědnost za škodu v právu občanském, pracovním, obchodním a správním: Praktická příručka*. Praha: Linde, 2003, s. 61- 62.

⁴² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 11. 2007, sp. zn. 25 Cdo 2563/2005

Provozovatelem může být i stát, jestliže dojde k použití vozidla na pokyn orgánů policie (§ 18 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky). V tomto případě je tedy subjektem povinným k náhradě škody způsobené provozem dopravního prostředku stát.⁴³

V zákonem stanovených případech se stává namísto provozovatele subjektem odpovědnosti za škodu způsobenou provozem dopravního prostředku ten, kdo použil dopravního prostředku bez vědomí nebo proti vůli provozovatele nebo provozovatel podniku, v němž se oprava provádí (§ 430 OZ). Účelem tohoto ustanovení je chránit nejen provozovatele vozidla, který s tímto vozidlem nemůže fakticky nakládat, ale i poškozeného, který by se vyloučením odpovědnosti provozovatele nemohl dovolat náhrady škody z titulu objektivní odpovědnosti za škodu.

V § 430 OZ nalezneme tedy dva případy přesunu objektivní odpovědnosti za škodu způsobenou provozem dopravního prostředku. Za prvé jde o přesun odpovědnosti na toho, kdo použije dopravního prostředku bez vědomí nebo proti vůli provozovatele. V tomto případě postačí, že bude splněna jedna ze stanovených podmínek a odpovídat nebude provozovatel, ale neoprávněný uživatel. Stačí, že buď neoprávněný uživatel použije dopravního prostředku bez vědomí provozovatele, nebo ho použije proti jeho vůli. V praxi se však často setkáváme se situacemi, kdy se obě podmínky překrývají.

Ke splnění podmínky, která se vyžaduje k přesunu této objektivní odpovědnosti, nemůže nikdy dojít, pokud provozovatel dal k použití vozidla souhlas a to nejen předběžný, ale i následný.⁴⁴

§ 430 odst. 1 OZ pamatuje i na případ, kdy provozovatel umožní svou nedbalostí užití dopravního prostředku neoprávněným uživatelem. V této situaci by došlo pouze k částečnému přesunu odpovědnosti za škodu a provozovatel by odpovídal společně a nerozdílně s neoprávněným uživatelem. Pojem nedbalosti není v občanském zákoníku vymezen. Zavinění je definováno jako vnitřní psychický vztah škůdce k jeho vlastnímu protiprávnímu jednání a ke škodě. Tento vztah má buď charakter přímého či nepřímého úmyslu nebo vědomé či nevědomé nedbalosti. O vědomou nedbalost se jedná tehdy, kdy škůdce ví, že svým jednáním může způsobit škodu, ale bez přiměřených důvodů spoléhá na to, že se tak nestane. U nevědomé nedbalosti naopak škůdce neví, že svým jednáním může způsobit škodu, ačkoliv to vzhledem k okolnostem a svým osobním poměrům vědět měl a mohl. Vzhledem k formulaci § 430, ke splnění této podmínky postačí nedbalost nevědomá, tzn., že

---

⁴³ HOLUB, Milan a kol. *Odpovědnost za škodu v právu občanském, pracovním, obchodním a správním: Praktická příručka*. Praha: Linde, 2003, s. 61.

⁴⁴ ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník: velký akademický komentář*. 1. vydání. Praha: Linde, 2008, s. 911.

provozovatel nevěděl o tom, že způsob, kterým zajišťuje svůj dopravní prostředek před neoprávněným užitím třetí osobou, je nedostatečný, a ani nechtěl, aby byl dopravní prostředek neoprávněně zneužit, ale vzhledem ke svému postavení a osobním poměrům to vědět měl a mohl.

„Za nedbalost provozovatele se v soudní praxi nejčastěji považuje porušení povinnosti uložené provozovateli právním předpisem, jakým bývá například vzdálení se od vozidla bez možnosti okamžitě zasáhnout v případě potřeby a bez náležitého zabezpečení vozidla, např. uzamčením. Z toho, že ustanovení § 430 odst. 1 věty druhé obč. zák. výslovně porušení právní povinnosti na straně provozovatele nevyžaduje, však vyplývá, že provozovatel odpovídá společně a nerozdílně s původcem škody i tehdy, jestliže svou nedbalostí zvolí způsob zajištění dopravního prostředku, který sice není v rozporu s právním předpisem, nicméně je vzhledem k okolnostem nedostačující a zneužití dopravního prostředku umožňuje.“⁴⁵

V souvislosti s přesunem odpovědnosti podle § 430 odst. 1 OZ je třeba zmínit i problematiku tzv. „černých jízd“, tzn. užití vozidla svěřeného zaměstnavatelem zaměstnanci bez vědomí zaměstnavatele (provozovatele).

Nikoliv každá černá jízda je považována za užití vozidla bez vědomí nebo proti vůli provozovatele, proto tedy ne vždy dochází k přenosu odpovědnosti za způsobenou škodu. Tyto případy je třeba posuzovat podle toho, zda se zaměstnanec dopustil černé jízdy v souvislosti s plněním pracovního úkolu či použil vozidlo k soukromým účelům, aniž by současně plnil nějaký pracovní úkol. V prvním případě by k přenosu odpovědnosti za škodu z provozovatele na zaměstnance nedošlo a stále by odpovídal provozovatel (zaměstnavatel), v druhém případě bude odpovídat přímo sám zaměstnanec.⁴⁶ Pokud však zaměstnanec k plnění pracovních úkolů používá soukromé vozidlo, k přenosu odpovědnosti na zaměstnavatele nedochází.⁴⁷

Nezbytné je také zodpovědět otázku, zda z důvodů stanovených v § 430 lze přesunout odpovědnost za škodu nejen při neoprávněném užití dopravního prostředku, ale i při neoprávněném užití dopravy. Tato otázka zůstává bez jasné odpovědi, ale z doslovného výkladu textu zákona je ji třeba zodpovědět tak, že k přesunu odpovědnosti za škodu může dojít pouze při neoprávněném užití dopravního prostředku (taková je i navrhovaná úprava této problematiky) nikoliv dopravy, protože § 430 hovoří pouze o dopravním prostředku.⁴⁸

⁴⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 2. 2006, sp. zn. 25 Cdo 861/2004

⁴⁶ HOLUB, Milan a kol. *Odpovědnost za škodu v právu občanském, pracovním, obchodním a správním: Praktická příručka*. Praha: Linde, 2003, s. 66.

⁴⁷ R 8/1987

⁴⁸ ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník: velký akademický komentář*. 1. vydání. Praha: Linde, 2008, s. 911.

Druhým případem přenosu objektivní odpovědnosti za škodu je § 430 odst. 2 OZ, který stanoví, že za škodu způsobenou provozem dopravního prostředku po dobu jeho opravy, odpovídá provozovatel podniku, v němž se oprava provádí, a to za stejných podmínek a ve stejném rozsahu jako provozovatel dopravního prostředku. Spoluodpovědnost provozovatele dopravního prostředku tu nelze na rozdíl od § 430 odst. 1 v žádném případě použít. Pro odpovědnost provozovatele podniku je rozhodné pouze to, že ke škodě došlo v době od převzetí dopravního prostředku do opravy do jeho zpětného odevzdání provozovateli.

Pojem podniku, v němž se oprava provádí, je třeba vykládat s přihlédnutím k současným poměrům a nyní má zcela odlišný význam, než měl v době vydání občanského zákoníku. Dříve se podnikem rozuměl určitý druh socialistické organizace⁴⁹ a v dnešním chápání je třeba podnik ve smyslu § 430 odst. 2 OZ vymezit jako právnickou nebo fyzickou osobu, jejímž předmětem podnikatelské činnosti je oprava dopravních prostředků a to bez zřetele k tomu, zda mu bylo či nebylo uděleno oprávnění k výkonu podnikatelské činnosti.⁵⁰ Vždy je třeba chránit dobrou víru provozovatele dopravního prostředku, který ho svěřuje k opravě jiné fyzické nebo právnické osobě.

Do postavení opraváře se ale nedostává subjekt, který vozidlo provozovateli opravuje na základě přátelské výpomoci (též sousedská výpomoc či úsluha), v takovém případě k přesunu odpovědnosti nedochází a odpovědným subjektem je nadále i v době opravy provozovatel podle ustanovení § 427 OZ, popřípadě opravář podle § 420 OZ.⁵¹

Oprávněným v odpovědnostním právním vztahu ze škody způsobené provozem dopravního prostředku je vždy poškozený, kterým může být jakákoliv osoba, které byla způsobena v souvislosti s provozem škoda. Domáhat se svého nároku může po provozovateli, ale není vyloučeno, aby poškozený úspěšně uplatnil nárok podle ustanovení § 420 OZ přímo vůči řidiči, který způsobil škodu v důsledku porušení právní povinnosti.⁵²

6. 2 Vznik povinnosti k náhradě škody

Mezi předpoklady odpovědnosti za škodu způsobenou provozem dopravy podle § 427 odst. 1 OZ patří:

- a) zvláštní povaha provozu dopravy,
- b) škoda,

---

⁴⁹ HROMADA, Jiří a kol. *Právní slovník*. Sv. II. Praha: Orbis, 1972, s. 581

⁵⁰ ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník: velký akademický komentář*. 1. vydání. Praha: Linde, 2008, s. 916.

⁵¹ Srov. R 3/84 – s. 23-24

⁵² R 3/1984, str. 93

- c) příčinná souvislost mezi událostí vyvolanou zvláštní povahou provozu dopravy a škodou.

Mezi podmínky vzniku odpovědnosti za škodu způsobenou provozem dopravního prostředku podle § 427 odst. 2 OZ se pak řadí:

- a) zvláštní povaha provozu dopravního prostředku,
- b) škoda,
- c) příčinná souvislost mezi událostí vyvolanou zvláštní povahou provozu dopravního prostředku a škodou.

Rozdíl mezi škodou způsobenou provozem dopravy a provozem dopravního prostředku lze spatřovat v prvním předpokladu vzniku odpovědnosti za škodu. U odpovědnosti za škodu podle § 427 odst. 1 OZ se vyžaduje, aby škoda měla původ ve zvláštní povaze provozu dopravy, a u odpovědnosti za škodu podle § 427 odst. 2 je nezbytným předpokladem škoda, která má svůj původ ve zvláštní povaze provozu dopravního prostředku. Rozdíl mezi provozem dopravy a provozem dopravního prostředku byl vymezen výše.

Pro provozovatele dopravy i provozovatele dopravního prostředku je společné, že škoda musí být důsledkem zvláštní povahy provozu. Přičemž je zřejmé, že vzhledem k různorodosti povahy dopravních prostředků a jednotlivým odlišnostem provozu jednotlivých druhů dopravy, nebudou tyto okolnosti vyvolané zvláštní povahou provozu vždy stejné. „*Obecně je možné konstatovat, že škoda je způsobena zvláštní povahou provozu, je-li způsobena přímo provozem tohoto prostředku nebo činností, která úzce provozně-technicky souvisí se zajištěním dopravy tímto prostředkem.*“⁵³

Abychom mohli určit, zda je škoda způsobena zvláštní povahou provozu je nezbytné vymežit, co se rozumí provozem dopravního prostředku. Za základní znak provozu je považován pohyb dopravního prostředku, jelikož cílem provozu dopravy i provozem dopravního prostředku je přemísťování osob, věcí či nákladu z jednoho místa do místa druhého. Proto lze obecně říci, že pokud je dopravní prostředek v pohybu, je i v provozu (může jít o provoz horizontální i vertikální). Ovšem to neplatí zcela bezvýjimečně. Za provoz dopravního prostředku jsou považovány i případy, kdy vozidlo v pohybu není. Za provoz se považuje i příprava vozidla k provozu, úkony, které jsou nezbytné k jízdě vozidla a jeho udržování či úkony po skončení jízdy (kontrola vozidla před jízdou, startování vozidla, tankování benzínu).⁵⁴

---

⁵³ ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník: velký akademický komentář*. 1. vydání. Praha: Linde, 2008, s. 863.

⁵⁴ R 9/1972

Za provoz vozidla se považuje i okamžik, kdy se vozidlo nepohybuje, ale je nastartován motor nebo naopak i situace, kdy motor vozidla je vypnut, ale vozidlo jede např. z kopce nebo i případ, kdy se vozidlo uvede do pohybu vlastní vahou⁵⁵. Za provoz se naopak nepovažuje případ, kdy je vozidlo tlačeno lidmi, vlečeno nebo odtahováno jiným vozidlem.⁵⁶

Z hlediska občanského práva je nerozhodné, kde je provoz uskutečňován. K provozu tak může docházet nejen na pozemní komunikaci, ale i na louce, v lese, v garáži apod.

Předpokladem odpovědnosti za škodu podle § 427 OZ je škoda vyvolaná zvláštní povahou provozu. Pokud by tedy škoda byla vyvolána sice provozem, ale škoda by neměla svůj původ ve zvláštní povaze provozu, nebylo by možno toto ustanovení aplikovat.

Zvláštní povaha provozu je velice široký pojem, který byl tak úmyslně zaveden proto, aby ho bylo možno aplikovat na rozsáhlou oblast provozu dopravy i různorodých dopravních prostředků, a také proto, aby odolával rychlému vývoji v této oblasti. Občanský zákoník pojem „zvláštní povaha provozu“ nedefinuje. V učebnici občanského práva hmotného⁵⁷ je událost vyvolaná zvláštní povahou provozu definována jako „*okolnost vlastní provozu tohoto dopravního prostředku, která je vzhledem ke svému zvýšenému nebezpečnému působení pro okolí objektivně způsobila vyvolat závažnou škodu*“. Touto okolností lze rozumět např. rychlost jízdy dopravního prostředku, vykolejení dopravního prostředku, technický stav vozidla, hmotnost vozidla, a další.

Za události vyvolané zvláštní povahou provozu dopravního prostředku je nutno považovat ty skutečnosti, které jsou objektivně způsobitelné vyvolat škodu a které s provozem dopravního prostředku souvisejí, nikoliv ty případy, ve kterých byla škoda způsobena porušením právních předpisů, ale už ne povahou tohoto provozu nebo sice škoda byla způsobena v souvislosti s jeho provozem, ale nebyla vyvolána zvláštní povahou provozu.⁵⁸

Soudní praxe uznala jako případ odpovědnosti za škodu podle § 427 OZ uklouznutí při nastupování či vystupování ze silničního dopravního prostředku nebo z vlaku⁵⁹, což je odůvodňováno tím, že za přepravu lze považovat nastupování i vystupování z dopravního prostředku. Za ukončení vystupování lze považovat až okamžik, kdy se cestující postaví oběma nohama na chodník či vozovku. Naopak o škodu vyvolanou zvláštní povahou provozu nepůjde tehdy, když cestující uklouzne na banánové slupce v prostorách vlakového nádraží.

---

⁵⁵ R 3/84 – s. 28

⁵⁶ HOLUB, Milan a kol. *Odpovědnost za škodu v právu občanském, pracovním, obchodním a správním: Praktická příručka*. Praha: Linde, 2003, s. 64.

⁵⁷ KNAPPOVÁ, Marta a kol. *Občanské právo hmotné*. Sv. II. 4. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Aspi, 2005, s. 542.

⁵⁸ HOLUB, Milan a kol. *Odpovědnost za škodu v právu občanském, pracovním, obchodním a správním: Praktická příručka*. Praha: Linde, 2003, s. 61.

⁵⁹ R. 30/79, Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 27. 12. 1979, sp. zn. 2 Cz 37/79 S IV, str. 618

Skutečnost, že ke škodě došlo v dopravním prostředku za přepravy, ještě sama o sobě neznamená, že jde o škodu způsobenou zvláštní povahou provozu dopravy. Pokud totiž dojde během přepravy k odcizení neznámým pachatelem zavazadla sice přepravovaného s cestujícím, není škoda vyvolaná zvláštní povahou provozu, a proto nelze ustanovení § 427 aplikovat. Provozovatel odpovídá podle § 427 an. OZ i za škodu na zavazadlech, které byly přepravovány společně s cestujícím, pokud byla škoda vyvolána pouze zvláštní povahou dopravy.⁶⁰

Druhým předpokladem odpovědnosti za škodu způsobenou provozem je existence škody. Škodou se rozumí újma, která nastala ve sféře věřitele v důsledku škodní události, která má původ v provozu.

Třetí podmínkou, kterou musí poškozený při domáhání se náhrady škody z titulu odpovědnosti za škodu způsobenou provozem prokázat, je existence příčinné souvislosti mezi zvláštní povahou provozu a způsobenou škodou. Pokud by sice nastala škoda, ale nebyla by vyvolána událostí mající původ ve zvláštní povaze provozu, nebyl by poškozený se svým nárokem úspěšný.

Pod marginální rubrikou „odpovědnost za škodu způsobenou provozem dopravních prostředků“ občanský zákoník obsahuje také ustanovení (§ 429 OZ) upravující otázku rozsahu a způsobu náhrady škody způsobené provozem dopravních prostředků (popř. provozem dopravy).

§ 429 OZ stanoví povinnost škůdce nahradit poškozenému nejen škodu, která byla způsobena na zdraví a věcech jako následek události vyvolané zvláštní povahou provozu, ale škůdce je také povinen nahradit škodu, která vznikla odcizením nebo ztrátou věci, se kterou občan při poškození pozbyl možnosti je opatrovat (např. občan při dopravní nehodě utrpí poranění a proto nemůže opatrovat svoji tašku, ve které měl své osobní věci a peněženku).

Občanský zákoník v § 429 stanoví jako podmínku pro vznik povinnosti provozovatele k náhradě škody, aby občan pozbyl při poškození možnost věc opatrovat. Otázkou je, co se rozumí poškozením. V případě extenzivního výkladu pojmu poškození by stačilo, aby došlo ke škodní události vyvolané zvláštní povahou provozu a škůdce by nesl povinnost nahradit škodu i na odcizených věcech.

V praxi se však zpravidla vyžaduje ke vzniku povinnosti škůdce nahradit škodu i na odcizených či ztracených věcech, úmrtí nebo úraz poškozeného (postačí ale i psychický otřes, odvoz do zdravotnického zařízení apod.), které fakticky znemožní opatrování věci.⁶¹

---

⁶⁰ Rc 52/83

⁶¹ ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník: velký akademický komentář*. 1. vydání. Praha: Linde, 2008, s. 896.

6. 3 Liberace

Možnost zproštění se odpovědnosti za škodu v případě odpovědnosti za škodu způsobené provozem je zakotvena v § 428 OZ. Toto ustanovení rozlišuje dva způsoby vzniku škody způsobené provozem. Za prvé může škoda být způsobena okolností, která má původ v provozu. V tomto případě je zákonem výslovně možnost zproštění se povinnosti nahradit škodu vyloučena. Za druhé může škoda vzniknout jako důsledek jiné okolnosti, nemající původ v provozu. V tomto případě se může škůdce liberovat za předpokladu, že prokáže, že škodě nemohlo být zabráněno ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze požadovat. Důkazní břemeno v tomto ohledu zatěžuje provozovatele.

Mezi předpoklady vzniku tohoto typu odpovědnosti za škodu patří mimo jiné událost vyvolaná zvláštní povahou provozu (viz výše). Občanský zákoník jako jednu z podmínek zproštění se odpovědnosti za škodu vyvolanou zvláštní povahou provozu stanoví, že škoda nebyla způsobena okolnostmi mající původ v provozu. Proto je třeba rozlišovat mezi okolností vyvolanou zvláštní povahou provozu a okolností mající původ v provozu.

Zvláštní povaha provozu je pojem širší než pojem okolnost mající původ v provozu. Zvláštní povaha provozu je vlastnost, která musí být dána vždy, kdy je aplikován § 427 OZ. *„Okolnosti mající původ v provozu jsou takové okolnosti, které v širokém slova smyslu souvisejí s organizací, řízením a uskutečňováním provozu.“*⁶²

Za okolnost mající původ v provozu je pak považována taková okolnost, která je v příčinné souvislosti s nastalou škodou. Pokud tato okolnost vychází ze zvláštní povahy provozu, tzn. z provozně technických vlastností provozu (tzv. vnitřní škodní událost), možnost zproštění se odpovědnosti je vyloučena a to, zda provozovatel mohl či nemohl tuto okolnost odvrátit, se nezkoumá. Pokud však tato okolnost je sice vyvolána zvláštní povahou provozu, ale nemá původ v provozu, protože je škoda způsobena jako následek vnější škodní události, možnost liberace je připuštěna. Typickým příkladem vnější škodní události je působení přírodních sil, neodvratitelné jednání třetí osoby či zvířete.⁶³

Prokázání skutečnosti, že škoda nevznikla jako následek některé z okolností mající původ v provozu, ještě nestačí k tomu, aby provozovatel nebyl povinen nahradit způsobenou škodu. K první podmínce musí přistoupit ještě důkaz provozovatele o tom, že škodě nemohl zabránit ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze požadovat. Tedy musí prokázat, že šlo o škodu neodvratitelnou. Neodvratitelnost škody je posuzována na základě objektivního kritéria. To

⁶² HOLUB, Milan a kol. *Odpovědnost za škodu v právu občanském, pracovním, obchodním a správním: Praktická příručka*. Praha: Linde, 2003, s. 64.

⁶³ ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník: velký akademický komentář*. 1. vydání. Praha: Linde, 2008, s. 885.

znamená, že škodu nemohl odvrátit při vynaložení veškeré možné péče nejen konkrétní provozovatel, ale také žádný jiný, rozumně se chovající provozovatel na jeho místě za daných okolností.⁶⁴

I v případě odpovědnosti za škodu způsobenou provozem dopravního prostředku přistupuje možnost liberace z důvodu spoluzavinění nebo výlučného zavinění škody poškozeným podle § 441 OZ. Podle judikatury⁶⁵ se při střetu vozidla s chodcem odpovědnost chodce posuzuje podle § 420 OZ a spoluzavinění řidiče podle § 441 OZ. Odpovědnost provozovatele se řídí ustanovením § 427 OZ.

Pokud však bude mít škoda původ zároveň v provozu dopravního prostředku a ve spoluzavinění poškozeného, nemůže toto spoluzavinění vést k úplnému zproštění odpovědnosti provozovatele (např. při prudkém zabrzdění hromadného dopravního prostředku upadne stojící cestující, který nesplnil svoji povinnost držet se při jízdě madla, ponесou poškozený i škůdce škodu poměrně).⁶⁶

Občanský zákoník nestanoví, který liberační důvod má přednost. Zda se tedy přednostně užije § 428 nebo § 441. Proto je možno tyto liberační důvody vzájemně kombinovat.⁶⁷

6. 4 Střet

Odpovědnost dvou nebo více provozovatelů při střetu jejich provozů a jejich vzájemné vypořádání je upraveno v § 431 OZ.

Předpokladem aplikace tohoto ustanovení je vždy to, že oba účastníci střetu provozů jsou provozovateli. V opačném případě by nepřicházela aplikace § 431 OZ v úvahu.⁶⁸

Střet lze vymezit jako událost, při které dochází k vzájemnému působení dvou nebo více provozů různých provozovatelů, v jejímž důsledku vzniká škoda.

Citované ustanovení hovoří o střetu provozů, což znamená, že může dojít ke střetu dvou dopravních prostředků, dopravního prostředku s provozem dopravy, ale ke střetu dochází i tehdy, kdy na sebe dva provozové vzájemně působí, ačkoliv k přímému střetu nedochází (např.

---

⁶⁴ ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník: velký akademický komentář*. 1. vydání. Praha: Linde, 2008, s. 886.

⁶⁵ R 15/2004

⁶⁶ R 3/1984 s. 98: „Provozovatel se může zprostit odpovědnosti i v případě, je-li škoda způsobena zaviněním poškozeného. Výlučné zavinění poškozeného může vést k úplnému zproštění se odpovědnosti provozovatele za škodu, avšak jen v tom případě, byla-li škoda vyvolána zvláštní povahou provozu, ale nebyla způsobena okolnostmi, které mají původ v provozu.“

R 16/ 1969: „Jestliže byla škoda způsobena okolnostmi, které mají původ v provozu, nemůže se provozovatel zprostit odpovědnosti, a to ani poukazem na neodvratitelný úkon třetí osoby.“

⁶⁷ ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník: velký akademický komentář*. 1. vydání. Praha: Linde, 2008, s. 888.

⁶⁸ R 70/69

způsobení škody na jednom dopravním prostředku v důsledku odmrštěného kamene od jiného vozidla, apod.).⁶⁹

Občanský zákoník zde také stanoví, že se jednotliví provozovatelé při střetu dvou nebo více provozů vzájemně vypořádají v závislosti na míře svých účastí na způsobení vzniklé škody. Jedná se o objektivní odpovědnost za škodu a jiný závěr nelze dovést ani z formulace „podle účasti na způsobení škody“. Ke vzniku povinnosti nahradit škodu tu není vyžadováno zavinění, protože se jedná o specifickou úpravu střetu provozů a tvoří neoddělitelnou součást odpovědnosti za škodu způsobenou provozem dopravního prostředku. Zavinění je zohledňováno při určení míry účasti na způsobení vzniklé škody.⁷⁰

V důsledku střetu dvou nebo více provozů může vzniknout škoda nejen samotným provozovatelům, ale škoda může vzniknout i třetí osobě. Pokud škoda vznikne pouze provozovatelům, vypořádají se mezi sebou podle § 431 OZ. Při bližším zkoumání míry účasti jednotlivých provozovatelů lze v mnohých případech dospět k závěru, že účast jednoho provozovatele je tak malá, že jeho povinnost k náhradě škody nevzniká a povinnost nahradit vzniklou škodu bude mít pouze druhý provozovatel.⁷¹

Pokud však byla škoda způsobena i třetí osobě nelze ve vztahu k ní aplikovat § 431 OZ, který je podle vysloveného právního názoru možno použít výlučně k vypořádání se mezi provozovateli⁷². Ve vztahu ke třetí osobě, která v důsledku střetu provozů dvou nebo více provozovatelů utrpěla škodu, je nutno aplikovat § 427 OZ.⁷³ Provozovatelé střeťnuvších se provozů by byli povinni k náhradě škody společně a nerozdílně dle § 438 odst. 1 OZ. Pokud by ale střet provozů byl způsoben pouze jako následek okolnosti na straně jednoho provozovatele, odůvodňovalo by to použití § 438 odst. 2, který v takovýchto situacích připouští, aby soud rozhodl, že ti, kteří škodu způsobili, odpovídají za ni podle své účasti na způsobení škody.

V praxi se lze setkat i s tím, že škoda způsobená střetem provozů byla způsobena poškozeným. Ten pak vůči provozovatelům bude nositelem povinnosti nahradit škodu podle § 420 OZ.

6. 5 Úprava de lege ferenda

„Návrh“ obsahuje úpravu „Škody z provozu dopravních prostředků“ v § 2788 až § 2793.

---

⁶⁹ R 3/1984, str. 94 - 95

⁷⁰ KNAPPOVÁ, Marta a kol. *Občanské právo hmotné*. Sv. II. 4. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Aspi, 2005, s. 546.

⁷¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 9. 2003, sp. zn. 25 Cdo 238/2002

⁷² R 3/84

⁷³ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 4. 2003, sp. zn. 25 Cdo 734/2001

„Návrh“ u škody způsobené provozem dopravního prostředku vychází z dosavadní právní úpravy. Pouze se mění přístup k pojetí provozovatele vozidla nebo plavidla. Současná právní úprava stanoví povinnost k náhradě škody za splnění zákonem stanovených předpokladů pro provozovatele motorového vozidla, motorového plavidla a pro provozovatele letadla. „Návrh“ tento přístup mění a stanoví povinnost k náhradě škody pro všechny provozovatele vozidel, plavidel a letadel, které nejsou poháněny lidskou silou. Toto rozšíření okruhu osob, na které dopadá povinnost k náhradě škody, je odůvodňováno tím, že např. provoz koňského povozu či plachetnice může v dopravě vyvolat stejně závažné škody jako provoz vozidla či plavidla poháněného motorem. (viz důvodová zpráva k „Návrhu“).

V „Návrhu“ je také nově stanoveno již platné, ale nikoliv zákonem zakotvené pravidlo, že pokud nelze provozovatele určit, platí zákonná domněnka, že je jím vlastník dopravního prostředku. Uvedením tohoto pravidla přímo v zákoně je posilována právní jistota celé laické veřejnosti.

V ostatních směrech „Návrh“ dosavadní právní úpravu povinnosti k náhradě škody způsobené provozem dopravních prostředků nemění. Dochází pouze k některým jazykovým a formulačním úpravám.

7. Odpovědnost za škodu způsobenou provozní činností versus provoz zvlášť nebezpečný

Odpovědnost z provozní činnosti občanský zákoník upravuje v § 420a a toto ustanovení obsahuje (spolu s § 420 OZ) obecnou úpravu odpovědnosti za škodu. Obecná úprava odpovědnosti za škodu se uplatní vždy, pokud konkrétní případ způsobení škody nelze zařadit pod některý ze zvláštních případů odpovědnosti za škodu.

Začlenění § 420a OZ pod marginální rubriku „Obecná odpovědnost“ není zcela vhodné vzhledem k tomu, že toto ustanovení má charakter objektivní odpovědnosti za škodu, vyžaduje zvláštní předpoklady pro vznik odpovědnostního právního vztahu a taky stanovuje specifické liberační důvody. Z těchto důvodů odpovědnost za škodu z provozní činnosti upravená v § 420a představuje další případ zvláštní objektivní odpovědnosti za škodu.

Odpovědnost za škodu způsobenou provozem zvlášť nebezpečným (§ 432 OZ) je již řazena pod marginální rubriku „Případy zvláštní odpovědnosti“ a ve vztahu k § 420a OZ je ustanovením speciálním. Ustanovení § 432 a § 420a OZ se však svým obsahem překrývají a na situace, které je možno řešit podle § 432, je v praxi často aplikován § 420a.

Oba druhy odpovědnosti za škodu (tedy odpovědnost za škodu z provozní činnosti i odpovědnost za škodu způsobenou provozem zvlášť nebezpečným) jsou naukou řazeny mezi případy objektivní odpovědnosti za škodu, protože ke vzniku odpovědnostního právního vztahu není vyžadováno ani v jednom případě zavinění.

7. 1 Odpovědnost z provozní činnosti

Ustanovení § 420a bylo do občanského zákoníku zařazeno novelou č. 509/1991 Sb.

Z citovaného ustanovení vyplývá, že pro vznik povinnosti nahradit škodu způsobenou jinému provozní činností, se předpokládá existence těchto podmínek:

- a) provozní činnost,
- b) škoda,
- c) příčinná souvislost mezi událostí vyvolanou provozní činností a škodou.

Provozní činnost byla rozsudkem Nejvyššího soudu⁷⁴ vymezena takto: „*Provozní činností je taková činnost související s předmětem činnosti (podnikatelské, obchodní, zpravidla vymezené ve zřizovací listině, v oprávnění k podnikatelské činnosti nebo v živnostenském oprávnění), kterou fyzická nebo právnická osoba provozně vyvíjí.*“ Provozní činnost tedy zpravidla tvoří předmět podnikatelské činnosti této fyzické nebo právnické osoby, bývá

⁷⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 5. 2000, sp. zn. 25 Cdo 890/2000

vymezen ve zřizovací listině, v oprávnění k podnikatelské činnosti nebo v živnostenském oprávnění, ale může být vykonávána i nepodnikatelským způsobem.

Z uvedeného rozsudku Nejvyššího soudu také vyplývá, že provozní činnost nemusí být vždy vymezena v předmětu činnosti, rozhodující je faktický stav. Může jít dokonce i o činnost nepovolenou.

Provozní činnost je třeba s ohledem na ochranu zájmů poškozených před nepříznivými projevy provozní činnosti vykládat v co možná nejširším slova smyslu, přesto druhý odstavec § 420a OZ pak taxativním výčtem stanoví, co se rozumí provozní činností. Zákon tu stanoví, že škoda je způsobena provozní činností, je-li způsobena činností, která má provozní povahu, nebo věcí použitou při této činnosti (např. únik chemických látek při provozování chemického podniku), nebo fyzikálními, chemickými, či biologickými vlivy provozu na okolí, popř. oprávněným prováděním nebo zajištěním prací, jimiž je způsobena jinému škoda na nemovitosti nebo je mu podstatně ztíženo užívání nemovitosti (např. v důsledku výkopových prací společnosti, při kterých bylo umístěováno do země plynové potrubí, popraskala zeď budovy stojící v blízkosti prováděných prací).⁷⁵

V 420a odst. 2 písm. c) OZ je stanoveno, že škoda je způsobena provozní činností, je-li způsobena oprávněným prováděním nebo zajištěním prací, jimiž byla škoda způsobena jinému na nemovitosti. Toto ustanovení by bylo vhodné doplnit o to, že provozní činností je škoda způsobena také tehdy, je-li způsobena neoprávněným prováděním nebo zajištěním prací, protože výklad současného vymezení znevýhodňuje oprávněné vykonavatele takových činností před neoprávněným jednáním, na které dle doslovného výkladu citované ustanovení již nedopadá (navrhovaná úprava tento nedostatek odstraňuje).

Za škodu způsobenou provozní činností podle § 420a OZ odpovídá poškozenému vždy provozovatel takové činnosti, a to bez ohledu na zavinění a i tehdy, když nejedná protiprávně, jsou-li naplněny všechny výše stanovené předpoklady pro vznik odpovědnostního právního vztahu. Poškozený při domáhání se náhrady škody není povinen prokazovat porušení konkrétní právní povinnosti na straně provozovatele, ale pouze to, že škoda byla způsobena událostí vyvolanou provozní činností.⁷⁶

---

⁷⁵ KNAPPOVÁ, Marta a kol. *Občanské právo hmotné*. Sv. II. 4. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Aspi, 2005, s. 503.

⁷⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 8. 2008, sp. zn. 25 Cdo 22/2008

Také není rozhodující, zda škodu způsobil sám provozovatel takové činnosti nebo osoba jiná (i jiný provozovatel), kterou provozovatel při své činnosti použil, a to bez ohledu na psychický vztah této osoby k příčině vzniku škody (tj. na zavinění).⁷⁷

Oprávněným subjektem je vždy poškozený, který nemusí být se škůdcem ve smluvním vztahu.⁷⁸ V případě, že byla škoda způsobena na nemovitosti, může se náhrady škody domáhat nejen vlastník nemovitosti, ale i oprávněný uživatel, jestliže v důsledku omezení práva nemovitost užívat vznikla majetková újma.⁷⁹

Odpovědný subjekt se nemůže zprostit odpovědnosti (exkulповat) tím, že prokáže, že škodu nezavinil, zákon však připouští možnost úplného nebo částečného zproštění se odpovědnosti (liberace), pokud prokáže, že škoda byla způsobena neodvratitelnou událostí nemající původ v provozu anebo vlastním jednáním poškozeného (§ 420a odst. 3 OZ). Břemeno důkazní u obou liberačních důvodů nese provozovatel provozní činnosti.

Za neodvratitelnou událost se obecně považuje taková událost, které nebylo možno zabránit ani při vynaložení veškerého možného úsilí, které lze rozumně na provozovateli požadovat. I možnost vynaložení veškerého možného úsilí je třeba posuzovat objektivně. Za neodvratitelnou událost je považována živelná pohroma (vis maior). Sporné zůstává, zda tato neodvratitelná událost může být způsobena i jednáním třetí osoby. V učebnici hmotného práva⁸⁰ je uvedeno, že za neodvratitelnou událost je považováno i jednání třetí osoby, tento závěr však není ničím odůvodněn. V komentáři⁸¹ je pak uveden závěr opačný s odvoláním na analogické použití R 16/1969⁸², v němž je stanoveno, že „ustanovení 428 o. z. nezná již liberační ustanovení dřívějšího zák. č. 63/1951 Sb. o neodvratitelném úkonu třetí osoby“.

Neodvratitelná událost jako jeden z liberačních důvodů u § 420a OZ vyžaduje vždy, aby se jednalo o zásah „zvenčí“, nikoliv o událost mající původ ve vlastním provozu. Bude-li příčinou vzniku škody tzv. „vnitřní událost“, nepřichází zproštění se odpovědnosti z tohoto důvodu v úvahu bez ohledu na to, zda bylo možno škodě zabránit či nikoliv.⁸³

Provozovatel se také může zprostit odpovědnosti, prokáže-li, že škoda byla způsobena vlastním jednáním poškozeného. Na otázku, zda jednání poškozeného musí být zaviněné, existují dva různé názory. Podle prvního názoru⁸⁴ není rozhodující, zda jednání bylo zaviněné

⁷⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 11. 2000, sp. zn. 25 Cdo 1695/98

⁷⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 25 Cdo 1006/2002 Z JAKÉHO DNE? NELZE NAJÍT!!!!

⁷⁹ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář*. 10. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 1078.

⁸⁰ KNAPPOVÁ, Marta a kol. *Občanské právo hmotné*. Sv. II. 4. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Aspi, 2005, s. 505.

⁸¹ ŠVESTKA, Jiří kol. *Občanský zákoník: komentář*. 10. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 1078.

⁸² Rozhodnutí Městského soudu v Praha ze dne 10. 1. 1968, sp. zn. 6 Co 675/67

⁸³ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 1. 2008, sp. zn. 25 Cdo 529/2006

⁸⁴ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář*. 10. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 1079.

či nikoliv, podle názoru druhého⁸⁵ se vyžaduje jednání zaviněné s odůvodněním, že v opačném případě poškozený, který nebyl schopen ovládnout své jednání, by nesl škodu vyvolanou provozní činností sám s ohledem na § 441 OZ.

Já se domnívám, že provozovatel by měl být zproštěn odpovědnosti i v případě, že byla škoda způsobena např. v důsledku epileptického záchvatu poškozeného nebo třetí osoby, protože jde o událost, kterou nemohl nikdo ovlivnit, stejně jako nelze ovlivnit např. přírodní katastrofy, jako jsou povodně apod. Účelem objektivní odpovědnosti za škodu je ochrana poškozených a tato ochrana se v důsledku liberačních důvodů snižuje. Ovšem zákon řadu liberačních důvodů připouští, aniž by stanovil jejich přesný obsah. Obsah liberačních důvodů je dotvářen judikaturou a soudy by měly brát zřetel nejen na ochranu zájmů poškozených, ale i provozovatelů. Nejvyššího soud⁸⁶ je ostatně také zastáncem tohoto názoru. Říká, že v tomto případě je třeba jednání poškozeného posuzovat objektivně bez ohledu na zavinění (na rozdíl od ustanovení § 441 OZ, které pro spoluzavinění poškozeného vyžaduje zaviněné jednání). Důležité je ale správně posoudit, zda a nakolik toto jednání vedlo ke vzniku škody.

Z toho tedy vyplývá, že liberační důvod „vlastní jednání poškozeného“ zahrnuje jednání zaviněné i nezaviněné.

Ustanovení § 420a OZ upravující odpovědnost za škodu způsobenou provozní činností je ve vztahu speciality k § 420 OZ, ačkoliv jsou obě dvě ustanovení řazena pod společnou marginální rubriku. Ve vztahu speciality k § 420a OZ jsou pak některá další ustanovení občanského zákoníku upravující zvláštní případy odpovědnosti (§ 427 an. § 432, 433 an.) a některé další úpravy veřejnoprávního charakteru obsažené ve zvláštních právních předpisech (např. zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů).

7. 2 Odpovědnost za škodu způsobenou provozem zvlášť nebezpečným

Odpovědnost za škodu způsobenou provozem zvlášť nebezpečným upravuje občanský zákoník v § 432. Toto ustanovení obsahuje úpravu speciální ve vztahu k obecné úpravě odpovědnosti za škodu způsobené provozní činností obsažené v § 420a OZ, pokud by tedy v konkrétní situaci byly naplněny všechny předpoklady pro vznik odpovědnosti za škodu způsobenou provozem zvlášť nebezpečným, měla by zvláštní úprava § 432 OZ před § 420a OZ přednost.

KNAPPOVÁ, Marta a kol. *Občanské právo hmotné*. Sv. II. 4. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Aspi, 2005, s. 505.

⁸⁵ ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník: velký akademický komentář*. 1. vydání. Praha: Linde, 2008, s. 811.

⁸⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 5. 2000, sp. zn. Cdo 890/2000

K naplnění skutkové podstaty odpovědnosti fyzické nebo právnické osoby za škodu způsobenou jinému podle § 432 OZ vyžaduje zákon existenci těchto předpokladů:

- a) provoz zvlášť nebezpečný,
- b) škoda
- c) příčinná souvislost mezi provozem zvlášť nebezpečným a nastalou škodou.

I v tomto případě se jedná o objektivní odpovědnost za škodu, proto zákon k naplnění skutkové podstaty nevyžaduje zavinění.

Prvním předpokladem ke vzniku odpovědnostního právního vztahu je provoz zvlášť nebezpečný. Definici provozu zvlášť nebezpečného v občanském zákoníku nenalezneme.

Vyznačuje se tím, že jsou při něm využívány takové technické prostředky či přírodní síly, které jsou charakteristické tím, že i při zachování veškeré potřebné péče a s využitím všech poznatků vědy a techniky nejsou plně ovladatelné a kontrolovatelné, proto při jejich využívání hrozí pro okolí zvýšené a zpravidla přímé nebezpečí vzniku závažných škod. Zdrojem nebezpečí mohou být i provozy či věci, při jejichž běžném provozu/užívání nehrozí zvýšené nebezpečí vzniku závažných škod, avšak za určitých podmínek se mohou projevit vedlejší účinky, s nimiž je spojen vysoký stupeň pravděpodobnosti vyvolání újmy. Na druhé straně odpovědnost podle tohoto ustanovení není dána za každou škodu způsobenou běžným provozem zvlášť nebezpečných činností, nýbrž jen tehdy, je-li škoda v příčinné souvislosti s takovým působením provozu, který má charakter kvalifikované zvláštní nebezpečnosti (tzn. nebezpečnosti neodvratitelné).⁸⁷

Provoz může mít charakter provozu zvlášť nebezpečného pouze relativně, tedy pouze např. ve vztahu k zemědělské půdě ve svém okolí.⁸⁸

Za provoz zvlášť nebezpečný je možno při posouzení všech okolností, za kterých je provoz uskutečňován, považovat provoz, ve kterém se pracuje s výbušninami, provoz s únikem zvlášť nebezpečných látek, provoz v hlubinných dolech, hutích či lomech, provoz v elektrárnách, plynárnách, provoz přehrad nebo provoz, kde dochází k využívání jaderné energie apod.⁸⁹

Naopak za provoz zvlášť nebezpečný nebyl rozsudkem Nejvyššího soudu⁹⁰ bez dalšího uznán provoz automobilového závodu. Nejvyšší soud v tomto případě vyslovil, že „*provozem*

---

⁸⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. 2. 2004, sp. zn. 25 Cdo 1923/2002

ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník: velký akademický komentář*. 1. vydání. Praha: Linde, 2008, s. 928.

⁸⁸ ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník: velký akademický komentář*. 1. vydání. Praha: Linde, 2008, s. 927.

⁸⁹ KNAPPOVÁ, Marta a kol. *Občanské právo hmotné*. Sv. II. 4. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Aspi, 2005, s. 548.

⁹⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. 2. 2004, sp. zn. 25 Cdo 1923/2002

zvlášť nebezpečným je nepochybně automobilový závod sám, nikoli však průběh organizačních příprav před jeho odstartováním.“

Vymezení provozu zvlášť nebezpečného není neměnné, ale závisí na dosaženém stupni vědeckého poznání a technického vývoje. Dříve např. za provoz zvlášť nebezpečný byl považován provoz železnice. Je třeba mít tedy vždy na paměti, že to, co dnes považujeme za provoz zvlášť nebezpečný, nemusí být provozem zvlášť nebezpečným zítra.

Podmínkou pro užití § 432 OZ je příčinná souvislost mezi nastalou škodou a provozem zvlášť nebezpečným. Tento předpoklad nebude naplněn např. tehdy, pokud zaměstnanec provozu zvlášť nebezpečného uklouzne na právě umyté podlaze a zlomí si nohu. Ačkoliv škoda v tomto provozu vznikla, nebyla vyvolána povahou provozu zvlášť nebezpečného, a tudíž aplikace § 432 OZ je vyloučena.

Subjektem povinným k náhradě vzniklé škody podle § 432 OZ je vždy provozovatel provozu zvlášť nebezpečného, tedy fyzická nebo právnická osoba, která takový provoz provozuje a má z něho zpravidla i prospěch. Ani zde se pro vznik odpovědnosti nevyžaduje, aby provoz byl povolen příslušnými orgány.

Oprávněným k náhradě škody je podle § 432 OZ poškozený, u něhož se nevyžaduje, aby před vznikem škody byl s provozovatelem ve smluvním vztahu.

Ustanovení § 432 OZ v ostatních otázkách odkazuje na úpravu odpovědnosti za škodu způsobenou provozem dopravního prostředku. Z toho vyplývá, že provozovatel provozu zvlášť nebezpečného odpovídá ve stejném rozsahu jako provozovatel dopravního prostředku (§ 429 OZ), provozovatel provozu zvlášť nebezpečného se zproští odpovědnosti za škodu za stejných podmínek jako provozovatel dopravního prostředku, v případě zneužití provozu zvlášť nebezpečného bez vědomí nebo proti vůli provozovatele, bude odpovídat neoprávněný uživatel, pokud by došlo ke střetu provozů zvlášť nebezpečných, opět by platil právní režim § 431 OZ. Obdobně tedy platí vše, tak jak bylo podrobněji uvedeno u odpovědnosti za škodu způsobenou provozem dopravního prostředku.

Zvláštním právním režimem se řídí některé zvlášť nebezpečné provozy a to především provozy, ve kterých dochází k využívání jaderné energie. Speciální právní úpravu jaderných škod obsahuje zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího zařízení (atomový zákon). Tento zákon v ustanovení § 32 stanoví, že se pro účely občanskoprávní odpovědnosti za jaderné škody použijí ustanovení mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána. Touto mezinárodní smlouvou je Vídeňská úmluva o občanskoprávní odpovědnosti za jaderné škody a Společný protokol týkající se aplikace Vídeňské úmluvy a Pařížské úmluvy, vyhlášené pod č. 133/1994 Sb. Dále je tu zakotveno, že

ustanovení obecných právních předpisů (zejména občanského zákoníku) o odpovědnosti za škodu se použijí jen tehdy, nestanoví-li Vídeňská úmluva nebo atomový zákon jinak.⁹¹

Z toho tedy vyplývá, že v případě vzniku škody, která má svůj původ v provozu, ve kterém je využívána jaderná energie, bude přednostně aplikována Vídeňská úmluva a atomový zákon. Pokud tyto zvláštní právní předpisy nebudou upravovat některou otázku, použije se občanský zákoník.

7.3 Úprava de lege ferenda

Dosavadní právní úprava odpovědnosti za škodu z provozní činnosti a odpovědnosti za škodu způsobenou provozem zvlášť nebezpečným zcela současné praxi nevyhovuje, protože v mnoha ohledech dochází k jejich vzájemnému překrývání. Důvodem je to, že nejsou zcela jednoznačně stanovena kritéria, která by rozlišovala mezi provozní činností a provozem zvlášť nebezpečným (co se rozumí provozem zvlášť nebezpečným, vykládá pouze judikatura a zákon o tom mlčí).

Stávající znění zákona tyto provozy rozlišuje prakticky pouze formálně a při bližším zkoumání mezi nimi není rozdíl.

V dosavadní právní úpravě tedy poněkud opadá význam objektivní odpovědnosti za škodu. Za jeden z nejdůležitějších významů zavedení objektivní odpovědnosti za škodu pokládám ochranu poškozeného. U škody způsobené provozem zvlášť nebezpečným jako zvláštní skutkové podstaty ve vztahu k ustanovení § 420a OZ by ochrana poškozeného měla dosahovat vyššího stupně, protože s tímto provozem je spojena možnost zvýšeného nebezpečí vzniku závažných škod.⁹² Ovšem současná právní úprava stanoví prakticky stejné možnosti zproštění se odpovědnosti za škodu pro oba typy provozů.

Další nedostatek v současné právní úpravě spatřuji v tom, že odpovědnost za škodu z provozní činnosti je řazena pod marginální rubriku „Obecná odpovědnost“. Domnívám se, že i přes toto své zařazení jde o jeden ze zvláštních případů odpovědnosti za škodu a to především proto, že ke vzniku odpovědnostního právního vztahu není vyžadováno zavinění a jsou zde stanoveny zvláštní liberační důvody.

„Návrh“ se tyto nedostatky pokouší odstranit. Škodu z provozní činnosti a škodu způsobenou provozem zvlášť nebezpečným upravuje „Návrh“ v § 2785 a v § 2786. Také se navrhuje do této úpravy začlenit i zvláštní ustanovení o povinnosti k náhradě škody způsobené na nemovité věci (§ 2787 „Návrhu“).

---

⁹¹ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář*. 10. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 1112.

⁹² R 24/1986

„Návrh“ stanovuje nové předpoklady pro povinnost nahradit škodu z provozní činnosti i pro náhradu škody způsobené provozem zvlášť nebezpečným.

U škody z provozní činnosti lze tyto předpoklady vymezit takto:

- a) provoz,
- b) škoda,
- c) příčinná souvislost mezi provozem a škodou.

U škody vzniklé z provozu není rozhodující, zda je způsobena vlastní provozní činností, věci při ní použitou nebo vlivem činnosti na okolí. Vymezení provozní činnosti „Návrh“ nepřináší, proto by bylo třeba definici obsaženou v rozsudku Nejvyššího soudu⁹³ dle mého názoru třeba zachovat.

I přes jiné jazykové vymezení oproti dosavadní právní úpravě je povinnost nahradit škodu z provozní činnosti v „Návru“ charakterizována v podstatě stejně. Rozdíl v současném a navrhovaném znění spočívá v možnosti liberace. „Návrh“ stanoví, že provozovatel se povinnosti nahradit škodu zproští, prokáže-li, že vynaložil veškerou péči, kterou lze rozumně požadovat, aby ke škodě nedošlo. Dle důvodové zprávy k „Návru“ se výrazem „rozumně požadovat“ rozumí nejen povinnosti ujednané ve smlouvě nebo stanové právními předpisy, ale vše, co se v dané situaci s přihlédnutím k povaze konkrétního provozu jeví jako racionální a opatrné jednání (objektivní kritérium). Opatrnost provozovatele je třeba posuzovat podle dosažené úrovně jednání i obecné zkušenosti.

U škody způsobené provozem zvlášť nebezpečným „Návrh“ jako předpoklady vzniku povinnosti nahradit škodu stanoví:

- a) zdroj zvýšeného nebezpečí,
- b) škoda,
- c) příčinná souvislost mezi událostí vyvolanou zdrojem zvýšeného nebezpečí a škodou.

„Návrh“ také definuje, co se rozumí provozem zvlášť nebezpečným. Provozem zvlášť nebezpečným se rozumí takový provoz, při kterém nelze předem rozumně vyloučit možnost vzniku závažné škody ani při vynaložení řádné péče. Zákon také stanoví vyvratitelnou právní domněnku, že provoz je zvlášť nebezpečný, pokud se provozuje továrním způsobem nebo pokud se při něm výbušná nebo podobně nebezpečná látka používá nebo se s ní obchoduje.

Nově je tu také upravena alternativní příčinná souvislost (§ 2786 odst. 2). Z citovaného ustanovení vyplývá, že v pochybnostech o tom, která příčina způsobila škodu, a z okolností je

---

⁹³ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 5. 2000, sp. zn. 25 Cdo 890/2000

zřejmé, že provoz významně zvýšil nebezpečí vzniku škody, soud stanoví povinnost nahradit škodu v takovém rozsahu, který odpovídá míře pravděpodobnosti, že škoda byla způsobena právě provozem.

Konkrétně to znamená, že pokud v některém případě vzniku škody nelze jednoznačně určit, která příčina způsobila škodu (je možno důvodně označit více příčin vzniklé škody), ale z nastalých okolností vyplývá, že provoz nebezpečí vzniku škody zvýšil, tak soud stanoví provozovateli povinnost nahradit vzniklou škodu a to v takém rozsahu, který odpovídá míře pravděpodobnosti, že příčinou škody byl provoz.

Provozovatel provozu zvláště nebezpečného se povinnosti nahradit škodu podle „Návrhu“ zproští, pokud prokáže, že škodu způsobila vyšší moc nebo vlastní jednání poškozeného nebo neodvratitelné jednání třetí osoby. „Návrh“ výslovně vyloučí možnost smluvního ujednání dalších liberačních důvodů.

Prvním liberačním důvodem je tu vyšší moc, která však přichází nikoli z vlastního provozu, ale z vnějšku. Vnitřní událost, ačkoliv by byla vyvolána vyšší mocí, by povinnosti nahradit škodu nezpustila.

U vlastního jednání poškozeného jako druhého liberačního důvodu není stanoveno, zda se vyžaduje jednání zaviněné či nikoliv. Je to v podstatě tentýž problém jako u dosavadního znění § 420a OZ. U § 2786 „Návrhu“ pak bude třeba dojít ke stejnému závěru, ke kterému jsem se dopracovala u současného znění § 420a OZ.

Navrhovaná úprava škody na nemovité věci odstraňuje výrazný nedostatek současné právní úpravy. Dnešní znění § 420a odst. 2 písem. c) OZ stanoví odpovědnost za škodu na nemovitosti tehdy, byla-li způsobena oprávněným prováděním nebo zajištěním prací. „Návrh“ zakotvuje povinnost k náhradě škody i pro neoprávněné vykonavatele takových činností.

8. Odpovědnost za škodu způsobenou na odložených nebo vnesených věcech

Úpravu odpovědnosti za škodu způsobenou na odložených nebo vnesených věcech nalezneme v § 433 an. z. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Občanský zákoník rozlišuje mezi odpovědností za škodu na věcech vnesených (§ 431 odst. 1 OZ), odpovědností za škodu způsobenou na věcech odložených (§ 433 odst. 2 OZ) a odpovědností za dopravní prostředky. Všechny tyto druhy odpovědnosti jsou upraveny na jednom místě a vztahují se na ně stejné zásady, nestanoví-li zákon jinak.

Tento druh odpovědnosti za škodu je taktéž v občanském zákoníku začleněn mezi zvláštní případy odpovědnosti, z čehož vyplývá, že je ve vztahu speciality k § 420a OZ, který upravuje odpovědnost za škodu z provozní činnosti. Pokud by byly naplněny všechny předpoklady pro vznik odpovědnosti za škodu způsobenou na vnesených nebo odložených věcech, mělo by mít ustanovení § 433 an. přednost před ustanovení § 420a OZ.

I tento typ odpovědnosti za škodu je právní vědou řazen mezi případy objektivní odpovědnosti za škodu, protože ke vzniku odpovědnostního právního vztahu není vyžadováno zavinění.

8. 1 Vznik povinnosti k náhradě škody

Ke vzniku odpovědnosti za škodu způsobenou na vnesených nebo odložených věcech zákon vyžaduje splnění těchto předpokladů:

- a) provozování ubytovací či jiné činnosti, se kterou je spojeno odkládání věcí, a garáží,
- b) škoda na vnesených či odložených věcech nebo na dopravním prostředku,
- c) příčinná souvislost mezi provozováním takové služby a nastalou škodou.

Prvním předpokladem, který musí být naplněn, je poskytování ubytovací služby (vnesené věci), provozování jiné činnosti, se kterou je zpravidla spojeno odkládání věcí (odložené věci) nebo provozování garáží nebo jiných podniků podobného druhu (dopravní prostředky).

Za vnesené věci občanský zákoník považuje věci, které byly přineseny do prostor, které byly vyhrazeny k ubytování nebo k uložení věcí, anebo které byly za tím účelem odevzdány provozovateli nebo některému z pracovníků provozovatele. S termínem „vnesené věci“ se lze setkávat pouze v souvislosti s poskytováním ubytovacích služeb.

Vnesenou věcí je tedy věc, kterou do prostor provozovatele vnesl host osobně nebo provozovatel či zaměstnanec provozovatele. Do prostor provozovatele však může být věc

vnesena i třetí osobou např. taxikářem.⁹⁴ Za věc vnesenou je také třeba považovat i osobní motorové vozidlo hosta, které bylo zaparkováno na tzv. hotelovém parkovišti, musí jít však o parkoviště uzavřené (tj. garáž či parkoviště umístěné uvnitř ubytovacího objektu nebo oplocené či obestavěné prostranstvím vně ubytovacího objektu tak, aby bylo zabráněno přístupu neoprávněných osob).⁹⁵

Pro vznik odpovědnosti provozovatele podle § 433 odst. 1 OZ je nerozhodující skutečnost, zda věc je či není ve vlastnictví ubytovaného hosta. Odpovědnost za škodu na vnesených věcech se odvíjí od existence závazkového právního vztahu (uzavřením smlouvy o ubytování apod., bez ohledu na formálnost či neformálnost uzavřené smlouvy⁹⁶) mezi provozovatelem ubytovacích služeb a ubytovanou osobou, proto domáhat se náhrady škody podle § 433 odst. 1 může pouze tato ubytovaná osoba, ačkoliv není vlastníkem věcí. Vlastníku věci, který není subjektem závazkového právního vztahu, odpovídá provozovatel za škodu podle obecného ustanovení § 420 OZ.⁹⁷

Pokud by došlo k předání věcí zaměstnancům ubytovacího zařízení ještě před uzavřením ubytovací smlouvy, nešlo by o odpovědnost podle § 433 odst. 1 OZ, nýbrž o odpovědnost podle § 421 OZ.⁹⁸

Ke vzniku odpovědnosti k náhradě škody se podle § 433 an. nevyžaduje, aby došlo ke smluvnímu převzetí věcí do opatrování, ale postačí jejich vnesení, odložení či umístění do prostor provozovatele.⁹⁹

Subjektem odpovědnostního právního vztahu podle § 433 odst. 1 může být pouze provozovatel ubytovacích služeb a ubytovaná osoba. Provozovatelem ubytovacích služeb je třeba rozumět fyzické nebo právnické osoby, jejichž předmětem podnikání je poskytování přechodného (nikoliv trvalého) ubytování. Poskytování přechodného ubytování nemusí být hlavním předmětem podnikání, ale může mít i charakter doplňkový.¹⁰⁰

Odloženými věcmi ve smyslu § 433 odst. 2 je třeba rozumět takové věci, které se zpravidla odkládají za účelem využití nějaké činnosti, kterou poskytuje provozovatel. To zda půjde o odloženou věc či nikoliv bude záležet na povaze konkrétního provozu.

---

⁹⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 5. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1565/2001

⁹⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 5. 1999, sp. zn. 25 Cdo 97/99

⁹⁶ R 78/58

⁹⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 2. 2007 sp. zn. 25 Cdo 2976/2006

⁹⁸ FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník: Komentář*. Sv. I. 1. Vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 721.

⁹⁹ KNAPPOVÁ, Marta a kol. *Občanské právo hmotné*. Sv. II. 4. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Aspi, 2005, s. 516 – 517.

¹⁰⁰ R 49/1966

Za provozy, s nimiž je zpravidla spojeno odkládání věcí, jsou považovány např. restaurace, hostince, vinárny, kavárny, kina, divadla, kadeřnictví, kosmetické salóny, školy, knihovny atd. Mezi takové provozy je třeba řadit i provozování supermarketu s parkovištěm, protože provozování supermarketu je spojeno s „odkládáním“ dopravních prostředků. Za provoz spojený s odkládáním věcí bylo uznáno i veřejné tábořiště, v němž dochází zpravidla k umístění vlastního stanu či karavanu (ale i osobního motorového vozidla) za účelem přenocování, ale i jízdního kola.¹⁰¹ Povahu provozu spojeného s odkládáním věcí zpravidla nemá samoobslužná prodejna, ale pokud provozovatel takové prodejny požaduje po zákaznících, aby si odkládali na určeném místě své nákupní tašky a jiná zavazadla, bude odpovědný za škodu na nich vzniklou podle § 433 odst. 2 OZ.¹⁰²

Podmínkou vzniku odpovědnosti podle § 433 odst. 2 je skutečnost, že osoba odkládající věc ztratí nad touto věcí faktickou dispozici, tzn., že nad touto věcí přestane vykonávat bezprostřední dozor.¹⁰³ Z toho vyplývá, že pokud osoba odkládající věc, odloží v restauraci svoji bundu na židli, na které sedí, nepřestane nad ní vykonávat bezprostřední dozor, a proto v žádném případě nemůže nastat odpovědnost provozovatele podle § 433 odst. 2 OZ.

Provozovatel nějaké činnosti, se kterou je zpravidla spojeno odkládání věcí, je oprávněn vymezit prostor, ve kterém bude možno tyto věci odkládat. Pak nese odpovědnost jen za věci, které byly na tomto místě odloženy. To však neplatí, nelze-li již tato místa z kapacitních důvodů využít. Nevyhradí-li provozovatel místo k odkládání věcí, nese odpovědnost za věci, které byly odloženy na místě obvyklém.¹⁰⁴

Pokud má provozovna několik místností a charakter poskytování služby vyžaduje, aby se host zdržoval postupně v každé z těchto místností (např. čekárna a následně ordinace ve zdravotnickém zařízení), je provozovatel oprávněn vyhradit návštěvníkům místo na odkládání věcí v každé z těchto místností a požadovat od hosta, aby si odložené věci přenášel sebou do prostor, v nichž se právě zdržuje, nezbytnou podmínkou toho však je nejen existence vývěsky, která hosta na tuto povinnost upozorňuje, ale také to, aby se host o této povinnosti dozvěděl.¹⁰⁵

Odpovědnost provozovatele podle § 433 OZ trvá pouze po dobu, po kterou zákazník využívá jím poskytované služby. Odpovědnost provozovatele se tedy nevztahuje na věci zákazníkem zapomenuté a v úvahu by přicházela pouze odpovědnost podle § 420 OZ.¹⁰⁶

---

¹⁰¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 4. 2004, sp. zn. 25 Cdo 1915/2002

¹⁰² R 13/1978

¹⁰³ R 7/1985

¹⁰⁴ R 25/78

¹⁰⁵ R 16/1964

¹⁰⁶ ŠVESTKA, Jirí a kol. *Občanský zákoník: komentář*. 10. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 1116.

Odpovědnosti za škodu způsobenou na vnesených nebo odložených věcech se nelze zprostit jednostranným prohlášením ani dohodou. Nelze ani jednostranným prohlášením zakázat odkládání věcí na všech místech provozovny.

Občanský zákoník omezuje možnost domáhat se náhrady škody na vnesených a odložených klenotech, peněžích a jiných cennostech odkazem na zvláštní právní předpis, kterým je nařízení vlády č. 258/1995 Sb.

Toto nařízení hned v § 1 stanoví, že za klenoty, peníze a jiné cennosti se odpovídá jen do výše 5000 Kč. Tento limit se vztahuje na všechny takové věci, nikoliv na každou z nich. Toto nařízení je z roku 1995 a od té doby tato částka nebyla žádným způsobem navýšena. Vezmeme-li v úvahu, že za patnáct let došlo k nezanedbatelnému nárůstu průměrné mzdy, jeví se tato částka jako nevyhovující současným poměrům.

Účelem tohoto omezení je ochrana provozovatelů ubytovacích služeb a provozovatelů jiných služeb, v jehož prostorách obvykle dochází k odkládání věcí. Toto omezení se vztahuje na klenoty (např. prstýnky, náramky, řetízky, náušnice apod.), na peníze (tuzemské i zahraniční) a na cennosti. Co se rozumí cenností, není zákonem blíže specifikováno. V jednom z pramenů¹⁰⁷ jsou za cennosti považovány vkladní knížky, šeky, směnky, drahocenný kožich, cenná starožitnost, peníze sběratelské hodnoty, přístroje výjimečné hodnoty apod. Jiné prameny¹⁰⁸ výslovně z pojmu cennosti jakékoliv oblečení vylučují. Přikláním se k názoru, že za cennost nelze považovat oblečení, protože by to nedůvodně omezovalo práva osob, které se takovými oděvy ošacují a naopak ochraňovalo luxusní hotely na úkor levných ubytoven.

Toto cenové omezení se nevztahuje na situace, kdy byla na takových cennostech způsobena škoda samotným provozovatelem, jeho zaměstnanci nebo jinými osobami, které se v provozu zdržovali se souhlasem provozovatele (např. instalatér, kterého objednal provozovatel) a také na případy, kdy provozovatel převzal cennost do úschovy.

Posledním podruhem odpovědnosti za škodu způsobenou provozem na vnesených nebo odložených věcech je odpovědnost za dopravní prostředky (§ 435 OZ). Zákon tu stanoví odpovědnost provozovatelů garáží a jiných podniků podobného druhu, pokud se v nich umísťují dopravní prostředky a jejich příslušenství. Tito provozovatelé odpovídají za stejných podmínek jako provozovatelé ubytovacích služeb.

---

¹⁰⁷ ŠVESTKA, Jirí a kol. *Občanský zákoník: komentář*. 10. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 1120.

¹⁰⁸ ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník: velký akademický komentář*. 1. vydání. Praha: Linde, 2008, s. 941.
ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník: velký akademický komentář*. 1. vydání. Praha: Linde, 2008, s. 941.

Dopravními prostředky nemusí být pouze dopravní prostředky motorové, ale i nemotorové. Provozovatel garáže je však oprávněn vjezd některých dopravních prostředků vyloučit.¹⁰⁹

Podmínkou odpovědnosti provozovatele dle § 435 OZ je, že garáže provozuje v rámci své podnikatelské činnosti bez ohledu na předmět podnikání.¹¹⁰

Jiným podnikem podobného druhu bude třeba rozumět zejména parkoviště, z jejichž provozu má provozovatel prospěch (placená parkoviště) bez ohledu na to, zda půjde o parkoviště hlídané či nikoliv, protože podmínku hlídané garáže či jiného podniku podobného druhu zákon výslovně nestanoví.¹¹¹ Přesto soudní praxe¹¹² jako podmínku pro přiznání nároku poškozeného podle § 435 OZ v případě jiného podniku podobného druhu považuje pouze takové zařízení, které slouží k umístění a následnému zabezpečování věci (např. hlídaná parkoviště, úschovny, parkoviště, které je buď oploceno či obestavěno, anebo, jde-li o nechráněnou plochu, je osobně, monitorováním či jiným technickým způsobem střeženo). Musí být tedy z objektivního hlediska zřejmé, že provozovatel nad dopravním prostředkem vykonává dohled.¹¹³ Jedná se podle mého názoru o podmínku, která nedůvodně zatěžuje pouze ty provozovatele parkovišť, kteří se snaží škodě předcházet např. hlídačem. Naopak těm provozovatelům, kteří za parkování vybírají poplatky, ale škodě předejít se nesnaží, povinnost nahradit případnou škodu nehrozí. Navíc takovouto podmínku ani současná právní úprava nepožaduje, byla stanovena pouze soudní praxí.

Ustanovení § 435 OZ dopadá na škodu způsobenou na dopravních prostředcích včetně jejich příslušenství. Pokud dojde ke škodě na věci, která není příslušenstvím dopravního

---

¹⁰⁹ FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník: Komentář*. Sv. I. 1. Vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 726.

¹¹⁰ R 13/2001

¹¹¹ ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník: velký akademický komentář*. 1. vydání. Praha: Linde, 2008, s. 943.

¹¹² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 7. 1999, sp. zn. 2 Cdon 1463/97: „*Za provozovatele garáže či jiného podniku podobného druhu, tedy takového zařízení, kde umístění dopravních prostředků vyplývá z povahy a obsahu závazkového vztahu mezi provozovatelem a zákazníkem (např. hlídaná parkoviště, úschovny, apod.), je třeba považovat toho, kdo objektivně disponuje k tomu způsobilým zařízením a kdo zároveň za použití takového zařízení fakticky vyvíjí kvalifikovanou činnost spočívající v umístění a následném zabezpečení věci. Vedle posouzení technických parametrů takového zařízení (zpravidla půjde o parkoviště, které je buď oploceno či obestavěno, anebo, jde-li o nechráněnou plochu, je osobně, monitorováním či jiným technickým způsobem střeženo), je rozhodující i zjištění, zda v konkrétním případě šlo právě o výkon činnosti nesoucí rysy provozu hlídaného parkoviště či obdobného zařízení, nebo zda žalovaná nabízela pouze možnost zaparkování na k tomu vyhrazené ploše. Zda je povinná osoba provozovatelem hlídaného parkoviště, nelze bez dalšího dovozovat pouze z obsahu kolaudačního rozhodnutí k předmětné ploše ani z toho, jak je vymezen předmět činnosti v obchodním rejstříku.*“

¹¹³ FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník: Komentář*. Sv. I. 1. Vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 726.

prostředku (např. bude z vozidla odcizen fotoaparát¹¹⁴), nepřichází náhrada škody podle § 435 OZ v úvahu.

Subjektem povinným k náhradě škody podle § 435 OZ bude provozovatel bez zřetele k tomu, jaký je jeho předmět podnikání.¹¹⁵ Domáhat se náhrady škody však podle citovaného ustanovení může na rozdíl od § 433 i vlastník věci, který není subjektem závazkového právního vztahu.¹¹⁶

Právo na náhradu škody podle § 433 an. je poškozený oprávněn uplatnit u provozovatele (ale postačí, je-li uplatněno u vedoucího provozovny nebo u pracovníka této provozovny, pokud poškozený, nemohl vědět, že k přijetí uplatněného nároku byl pověřen někdo jiný¹¹⁷) a to bez zbytečného odkladu. Toto právo zanikne, jestliže ho poškozený neuplatní nejpozději patnáctého dne po dni, kdy se poškozený o škodě dozvěděl.

Lhůta „bez zbytečného odkladu“ je lhůtou pořádkovou a s jejím uplynutím zákon nespojuje žádné hmotněprávní účinky. Její nedodržení by mohlo být ale např. považováno za spoluzavinění poškozeného podle § 441 OZ.¹¹⁸

Patnáctidenní lhůta je lhůtou hmotněprávní, tzn., že nejpozději patnáctého dne musí poškozený právo uplatnit u provozovatele, nestačí pouze skutečnost, že tohoto dne písemně odešle oznámení. Jde o lhůtu prekluzivní a neuplatněním práva na náhradu škody v zákonem stanovené lhůtě nárok na náhradu škody podle § 433 an. zaniká, k zániku práva soud přihlíží z úřední povinnosti a přijaté plnění by bylo bezdůvodným obohacením.

Uplatnění práva je jednostranným právním úkonem, který musí jako takový splňovat náležitosti právních úkonů, a dále musí být natolik srozumitelný, aby z něho bylo patrné, že oprávněnému vznikla škoda a její náhrady se domáhá po provozovateli. Pouhé oznámení vzniku takové škody nestačí.¹¹⁹

Po uplatnění práva u provozovatele v rámci prekluzivní lhůty začíná běžet tříletá promlčecí lhůta podle § 101 OZ.¹²⁰

---

¹¹⁴ R 9/1985

¹¹⁵ R 13/2001

¹¹⁶ R 4/2004: „Objektivní odpovědnost provozovatelů garáží a jiných podniků podobného druhu vůči vlastníku dopravního prostředku a jeho příslušenství není vyloučena tím, že dopravní prostředek do takového zařízení umístila třetí osoba.“

¹¹⁷ R 8/85

¹¹⁸ FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník: Komentář*. Sv. I. 1. Vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 728.

¹¹⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 11. 2002, sp. zn. 25 Cdo 31/2001

¹²⁰ HOLUB, Milan a kol. *Občanský zákoník: Poznámkové vydání s judikaturou a novou literaturou*. 8. doplněné vydání. Praha: Linde, 2002, s. 314.

Právo může být uplatněno nejen osobou, která věc vnesla nebo odložila, ale také vlastníkem poškozené věci.¹²¹ Pro uplatnění nároku zákon nestanoví žádnou formu, proto ho lze uplatnit ústně i písemně.

Na věci odložené v dopravních prostředcích hromadné dopravy se nevztahuje ustanovení § 433 an. OZ. Provozovatel hromadné dopravy bude odpovídat za škodu na těchto věcech jen tehdy, budou-li splněny předpoklady stanovené v § 427 až 431 OZ (viz výše).

Ustanovení § 433 an. se naopak uplatní tehdy, pokud budou věci odloženy v zařízeních souvisejících s dopravou (např. čekárny) nebo v dopravních prostředcích jiné než hromadné dopravy.¹²²

8. 2 Liberace

Obecným liberačním důvodem provozovatele v případě vzniku škody na vnesených, odložených věcech nebo dopravních prostředcích včetně jejich příslušenství je pouze případ, kdy provozovatel prokáže, že by ke škodě došlo i jinak. Tzn., že by škoda na věci nastala i za předpokladu, že by věc nebyla vnesena nebo odložena.

Takovým příkladem může být např. samovznícení věci, zkáza potravin nebo povodeň, která zastihla nejen prostory provozovatele, ale i obydlí věřitele.

Provozovatel činnosti, se kterou je zpravidla spojeno odkládání věcí podle § 433 odst. 2 OZ, by se také mohl odpovědnosti zprostit tím, že by prokázal, že věc, na které vznikla škoda, nebyla odložena na místě k tomu určeném nebo na místě, kam se obvykle odkládají.

Dalším liberačním důvodem je i zde také § 441 OZ. § 441 vylučuje vznik povinnosti nahradit škodu, pokud byla způsobena výlučně zaviněním poškozeného. V takovém případě svou škodu nese poškozený sám.

8. 3 Úprava de lege ferenda

„Návrh“ obsahuje úpravu „Škody na odložené věci“ a „Škody na vnesené věci“ v § 2806 a § 2807. Navrhovaná úprava se v mnohém neliší od současného znění občanského zákoníku. Navrhují se pouze dílčí změny.

Pokud jde o odložené věci, je navrhovaná úprava totožná s dosavadní. Pouze se tu blíže rozvádí místo, na které se věci odkládají.

U škody na dopravním prostředku (včetně příslušenství) umístěného v hlídané garáži nebo zařízení podobného druhu nově návrh odkazuje na úpravu škody na odložených věcech

¹²¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 2. 2004 sp. zn. 25 Cdo 863/2003

¹²² FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník: Komentář*. Sv. I. 1. Vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 730.

(dosavadní znění zákona tu odkazuje na ustanovení o odpovědnosti na vnesených věcech) a stanoví jako podmínku povinnosti nahradit škodu skutečnost, že garáže či jiná zařízení podobného druhu budou hlídané.

V „Návru“ postrádám u škody na odložených věcech a na dopravních prostředcích možnost liberace z důvodu, že by ke škodě došlo i jinak. I zde může dojít např. k samovznícení dopravního prostředku na hlídaném parkovišti.

Také tu není u odložených věcí stanoveno žádné omezení náhrady škody obdobně, jako je to v současném § 434 OZ.

V případě škody na odložených věcech a dopravních prostředcích je zachována prekluzivní lhůta k uplatnění práva na náhradu vzniklé škody.

Pokud jde o škodu na věcech vnesených do ubytovacího zařízení, vychází se i zde z dosavadní právní úpravy. Nově se tu stanovuje, že povinnost k náhradě škody se nevztahuje na vozidla, na věci ponechané ve vozidle, ani na živá zvířata s výjimkou případů, kdy je ubytovatel převzal do úschovy.

Další navrhovanou změnou u škody na vnesených věcech je omezení náhrady škody v závislosti na výši ceny ubytování. V celkové výši bude provozovatel povinen nahradit škodu na věcech, které byly převzaty do úschovy, pokud odmítl-li ubytoval úschovu v rozporu se zákonem nebo pokud bude škoda způsobena ubytovatelem nebo jeho zaměstnancem.

Navrhovaná úprava také u škody na vnesených věcech opouští dosavadní prekluzivní lhůtu, ve které musí být nárok u ubytovatele uplatněn. „Návrh“ tu stanoví možnost ubytovatele u soudu namítnout, že právo nebylo uplatněno včas, tj. bez zbytečného odkladu, nejpozději však do patnácti dnů po dni, kdy se poškozený o škodě musel dozvědět. Tato lhůta je pouze promlčecí a v případě vznesení této námitky ubytovatelem, soud právo na náhradu škody nepřizná.

9. Další případy objektivní odpovědnosti za škodu v navrhovaném občanském zákoníku

Navrhované znění občanského zákoníku obsahuje nově také výslovnou úpravu škody způsobené osobou s nebezpečnými vlastnostmi, škody způsobené zvířetem a škody způsobené informací nebo radou.

9. 1 Škoda způsobená osobou s nebezpečnými vlastnostmi

Škoda způsobená osobou s nebezpečnými vlastnostmi je upravena v § 2784 „Návrhu“.

Mezi předpoklady, které musí být naplněny, aby vznikla subjektu povinnost nahradit škodu podle § 2784, patří:

- a) událost způsobená nebezpečnou povahou osoby nebezpečných vlastností při činnosti v domácnosti, provozovně či na jiném podobném místě,
- b) škoda,
- c) příčinná souvislost mezi událostí způsobené nebezpečnou povahou osoby nebezpečných vlastností při činnosti v domácnosti, provozovně či na jiném podobném místě a vzniklou škodou.

Odpovědným subjektem je subjekt, který se vědomě ujal osoby nebezpečných vlastností a to tím způsobem, že jí bez nutné potřeby poskytl útulek nebo ji svěřil určitou činnost buď v domácnosti, v provozovně či na jiném podobném místě. Tento subjekt však není povinen nahradit nastalou škodu sám, ale společně a nerozdílně s osobou nebezpečných vlastností.

Podle důvodové zprávy se jedná o klasické culpa in eligendo. Povinný subjekt nese odpovědnost za výběr osob, kterým uloží vykonat určitou činnost.

Otázkou je, zda se jedná o druh odpovědnosti objektivní či subjektivní, protože navrhovaná úprava jako podmínku této odpovědnosti stanoví, že povinný subjekt se osoby nebezpečných vlastností musel ujmout vědomě. Tzn., že je tu vyžadováno zavinění a to alespoň ve formě vědomé nedbalosti, tedy k naplnění tohoto předpokladu postačí, že povinný subjekt sice o nebezpečných vlastnostech věděl, ale bez přiměřeného důvodu spoléhal, že se neprojeví. Zavinění je vyžadováno ve vztahu k výběru takové osoby, nikoliv ve vztahu ke způsobení škody, proto bych i tento druh povinnosti k náhradě škody zařadila mezi případy objektivní odpovědnosti za škodu.

„Návrh“ blíže nestanoví, kdo se rozumí osobou nebezpečných vlastností. Osobu nebezpečných vlastností nevymezuje ani důvodová zpráva.

Povinnost k náhradě škody způsobenou osobou nebezpečných vlastností upravoval obecný zákoník občanský z roku 1811 v § 1314 a v § 1315. Jednalo se o osobu nebezpečnou

pro své tělesné nebo duševní vlastnosti. Tak např. pokud by osoba A zaměstnala osobu B, o níž by věděla, že ráda zapaluje, za způsobenou škodu by odpovídala osoba A. Nebo pokud by osoba A zaměstnala osobu B jako kuchaře a osoba A by věděla, že osoba B onemocněla nakažlivou chorobou, bude povinna k náhradě škody osoba A.

Nebezpečné vlastnosti osoby bude třeba vykládat vždy ve vztahu ke konkrétní činnosti v domácnosti, provozovně či na jiném podobném místě.

Navrhovaná úprava v § 2784 výslovně nepřipouští žádný speciální důvod pro zproštění se odpovědnosti.

9. 2 Škoda způsobená zvířetem

Dosavadní znění občanského zákoníku neobsahuje zvláštní ustanovení, které by upravovalo případy, kdy byla škoda způsobena zvířetem. Přesto se v běžném životě s takovými situacemi často setkáváme. I když toto není výslovně upraveno, stávající judikatura řešení přináší.

Občanský zákoník považuje zvíře za věc v právním slova smyslu. Stejně jako ostatní věci i zvířata jsou předmětem vlastnického práva a vlastník ve vztahu k takovému předmětu může vykonávat řadu oprávnění. Tato oprávnění jsou ale limitována pro zvláštní povahu tohoto předmětu předpisy veřejného práva¹²³. Zákon na ochranu zvířat proti týrání zvíře definuje jako každého obratlovce s výjimkou člověka, nikoliv však plody nebo embrya.

Listina základních práv a svobod pak v čl. 11 odst. 3 stanoví, že vlastnictví zavazuje. Toto je jeden ze základních principů, ze kterého je třeba vycházet při posuzování odpovědnosti za škodu způsobenou zvířetem. Jediným možným ustanovením, které přichází při zkoumání této odpovědnosti v úvahu je § 420 OZ, tedy jde o případ odpovědnosti za zavinění, které se předpokládá, avšak za podmínek § 420 odst. 3 OZ se škůdce může této odpovědnosti zprostit. § 420 jako předpoklad vzniku odpovědnosti za škodu vyžaduje kromě zavinění také protiprávní úkon, existenci škody a příčinnou souvislost mezi jednáním a vzniklou škodou. Protiprávnost jednání podle judikatury¹²⁴ vychází z § 415 OZ, který ukládá každému obecnou prevenční povinnost počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, na majetku a na jiných hodnotách. Porušením této povinnosti je pak porušením právní povinnosti ve smyslu § 420 OZ.

---

¹²³ Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů

¹²⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 1. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1094/2001 „Odpovědnost chovatele za škodu způsobenou domácí chovaným zvířetem se posuzuje podle § 415 a 420 obč. zák., a to z hlediska potřebného dozoru nad chovaným zvířetem.“

Navrhované znění občanského zákoníku již obsahuje výslovnou úpravu škody způsobené zvířetem v ustanovení § 2794 až 2796 a tím opět posiluje právní jistotu a ochranu poškozených a také více respektuje zásadu „vlastnictví zavazuje“ obsaženou v čl. 11 odst. 3 Listiny základních práv a svobod.

„Návrh“ na rozdíl od dosavadního řešení pojímá odpovědnost za škodu způsobenou zvířetem nikoliv jako subjektivní, ale nově jako objektivní. Tedy podle navrhované úpravy předpokladem povinnosti nahradit škodu nebude již zavinění.

Předpoklady vzniku povinnosti nahradit škodu:

- a) událost vyvolaná zvířetem,
- b) škoda,
- c) příčinná souvislost mezi událostí vyvolanou zvířetem a nastalou škodou.

Zvíře „Návrh“ definuje (§ 466) takto: *„Zvíře není věc. Ustanovení o věcech se na zvíře použijí přiměřeně jen v rozsahu, ve kterém to neodporuje jeho povaze živého tvora.“*

Povinný subjekt v případě škody způsobené zvířetem nemůže být každý, ale vždy subjekt mající určité speciální vlastnosti, tedy vlastník zvířete a to i tehdy, když bylo pod dohledem jiné osoby, které vlastník zvíře svěřil, anebo se zatoulalo nebo uprchlo. Pokud ale zvíře bylo svěřeno jiné osobě za účelem chovu nebo jiného použití, tak tato osoba nahradí škodu společně a nerozdílně s vlastníkem.

„Návrh“ také upravuje liberační důvody. Zprostit se povinnosti stanovené § 2794 nemůže každý vlastník, ale pouze ten, komu slouží zvíře k výkonu povolání či k jiné výdělečné činnosti nebo k obživě, anebo zvíře slouží jako pomocník pro osobu se zdravotním postižením. Liberačním důvodem je tu skutečnost, že vlastník prokáže, že při dozoru nad zvířetem nezanedbal potřebnou pečlivost, anebo že by škoda vznikla i při vynaložení potřebné pečlivosti (posuzováno objektivně). Za týchž podmínek se povinnosti k náhradě zprostit i ten, komu vlastník zvíře svěřil.

Další liberační důvod je uveden v § 2796 „Návrhu“. Tento liberační důvod už může uplatnit každý vlastník, pokud prokáže, že jemu nebo osobě, které vlastník zvíře svěřil, bylo zvíře svémocně odňato třetí osobou. Osoba, která zvíře svémocně odňala, se pak nemůže odpovědnosti zprostit za žádných okolností.

I u škody způsobené zvířetem by mohl vlastník prokázat, že byla škoda způsobena následkem okolností, které se přičítají poškozenému a tyto okolnosti převažují podle § 2779 „Návrhu“.

Pokud bude škoda způsobena např. zvláště chráněnými živočichy, je třeba podle důvodové zprávy respektovat speciální úpravu.

9. 3 Škoda způsobená informací nebo radou

Nově se také navrhuje upravit jako samostatný druh objektivní odpovědnosti i škodu způsobenou informací nebo radou (§ 2811 „Návrhu“).

Mezi předpoklady tohoto druhu objektivní odpovědnosti za způsobenou škodu patří:

- a) událost vyvolaná neúplnou nebo nesprávnou informací nebo škodlivou radou danou za odměnu speciálním subjektem v záležitosti svého vědění nebo dovednosti,
- b) škoda,
- c) příčinná souvislost mezi událostí vyvolanou neúplnou nebo nesprávnou informací nebo škodlivou radou danou za odměnu speciálním subjektem v záležitosti svého vědění nebo dovednosti a vzniklou škodou.

I v tomto případě se povinný subjekt musí vyznačovat zvláštními vlastnostmi. Subjektem povinným k náhradě škody podle § 2811 „Návrhu“ může být pouze ten, kdo se hlásí jako příslušník určitého stavu nebo povolání k odbornému výkonu nebo jinak vystupuje jako odborník (např. advokáti, notáři, finanční či daňoví poradci, účetní apod.)

Jde o případ objektivní odpovědnosti za škodu, proto se nevyžaduje zavinění. Podmínkou vzniku povinnosti k náhradě však je, že tento „odborník“ poskytne neúplnou, nesprávnou informaci nebo škodlivou radu za odměnu. „Návrh“ neříká nic o formě této odměny, takže tato odměna může mít charakter peněžní, ale odměnou by mohla být i určitá protislužba, např. rada v jiné oblasti.

Není ani stanoveno, že podmínkou této povinnosti k náhradě škody je, že tento speciální subjekt vystupuje jako „odborník“ oprávněně. Proto podle tohoto ustanovení bude odpovídat i osoba, která se neoprávněně vydává např. za advokáta.

Další podmínkou, která musí být splněna, aby byla naplněna tato skutková podstata, je, že taková rada či informace musí být poskytnuta v oblasti, která je shodná s tou oblastí, ve které povinný subjekt vystupuje jako „odborník“, tzn., že skutková podstata by nebyla naplněna např. tehdy, pokud by osoba vystupující jako stavební inženýr poskytla nesprávnou radu či informaci ohledně daní.

10. Závěr

Prvním stanoveným cílem diplomové práce bylo zjistit, do jaké míry „Návrh“ u objektivní odpovědnosti za škodu vychází z PETL.

Navrhované znění úpravy objektivní odpovědnosti za škodu je značně ovlivněno Principy evropského deliktního práva, ovšem v některých oblastech stávající i navrhovaná úprava vychází z rozličných principů, jak bylo ukázáno především u porovnání úpravy odpovědnosti podniku. Přesto se nedá ale říci, že by koncepce „Návrhu“ byla textu PETL příliš vzdálená.

Zhodnotit úpravu jednotlivých případů objektivní odpovědnosti za škodu ve stávajícím a navrhovaném znění lze následovně.

U odpovědnosti za škodu způsobenou na věci, jež je předmětem závazku navrhovaná úprava vychází ze současného § 421 OZ. Nahrazován je pouze sporný termín „odpovídá“ termínem „nahradí“. Také „Návrh“ nově samostatně upravuje smluvní povinnost k náhradě škody a povinnost k náhradě škody na převzaté věci je ve zvláštním ustanovení, které na rozdíl od obecné smluvní povinnosti nevyžaduje zavinění.

Stávající úprava odpovědnosti za škodu způsobenou okolnostmi, které mají původ v povaze přístroje nebo jiné věci, jichž bylo při plnění závazku použito, nedůvodně zatěžuje i ty, kteří věc používají řádně. Nově se navrhuje, aby povinný subjekt odpovídal jen tehdy, když škoda vznikne v důsledku vady takové věci. Dále „Návrh“ rozšiřuje objektivní odpovědnost i na další případy, které byly dříve řešeny podle obecných ustanovení odpovědnosti za škodu (např. povinnost k náhradě škody způsobené pádem nebo vyhozením věci z místnosti nebo podobného místa, povinnost nahradit škodu způsobenou zvířetem a další). Nová právní úprava tedy v konečném důsledku tímto posiluje postavení poškozeného.

„Návrh“ ale také přináší v některých oblastech i nové otázky, které, pokud nebudou napraveny před přijetím nového občanského zákoníku, bude muset vyřešit aplikační praxe. Není tak např. dostatečně zřejmé, zda § 2798 odst. 2 „Návrhu“ odkazuje i na liberační důvod uvedený v § 2798 odst. 1 či nikoliv.

V ostatních případech je také vycházeno ze současné právní úpravy s tím, že se odstraňují pouze dílčí nedostatky (např. § 427 an. OZ nepokrývá škodu způsobenou koňským povozem), dále jsou nahrazovány nejasné pojmy jako „podnik“, „občan“ apod. a jsou zakotvovány domněnky, ze kterých soudní praxe vychází (např. nelze-li určit provozovatele dopravního prostředku, je jím vlastník nebo podmínka hlídané garáže či jiného zařízení podobného druhu).

Na otázku, zda ve všech popsaných případech stávající úpravy objektivní odpovědnosti za škodu, jde vždy o odpovědnost postavenou na principu objektivním nebo jde o odpovědnost subjektivní s převráceným břemenem důkazním, lze odpovědět, že současná úprava (vycházím pouze z rozebraných ustanovení) rozlišuje pouze mezi subjektivní a objektivní odpovědností.

Podíváme-li se na možnosti liberace u jednotlivých výše popsaných typů objektivní odpovědnosti za škodu, tak jak je připouští stávající právní úprava, můžeme dojít k závěru, že v současném znění občanského zákoníku neexistuje absolutní odpovědnost za škodu v přesném slova smyslu. Protože u každého případu objektivní odpovědnosti za škodu se lze odpovědnosti zprostit i když někdy jen tím, že bude prokázáno (nebo nebude prokázáno), že některý z předpokladů pro jejich vznik není naplněn nebo uplatněn obecný liberační důvod, jímž je výlučné zavinění poškozeného. Na absolutní objektivní odpovědnost za škodu je tedy třeba nahlížet jako na objektivní odpovědnost, u které zákon při naplnění všech předpokladů pro její vznik nepřipouští žádný zvláštní liberační důvod.

Seznam literatury

Knihy

FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník: Komentář*. Sv. I. 1. Vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 904.

HOLUB, Milan a kol. *Občanský zákoník: Poznámkové vydání s judikaturou a novou literaturou*. 8. doplněné vydání. Praha: Linde, 2002. 807 s.

HOLUB, Milan a kol. *Odpovědnost za škodu v právu občanském, pracovním, obchodním a správním: Praktická příručka*. Praha: Linde, 2003. 487 s.

HROMADA, Jiří a kol. *Právníký slovník*. Sv. I. Praha: Orbis, 1972. 551 s.

HROMADA, Jiří a kol. *Právníký slovník*. Sv. II. Praha: Orbis, 1972. 1104 s.

KNAPPOVÁ, Marta a kol. *Občanské právo hmotné*. Sv. II. 4. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Aspi, 2005. 612 s.

ROUČEK, František a kol. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Díl 5. Praha: Codex, 1998. 1011 s.

ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: Komentář*. 10. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. 1465 s.

Články

BRABEC, Stanislav. Odpovědnost za škodu způsobenou chovným zvířetem. *Právní rádce*. 2009, č. 6, s. 16 – 24.

HANDLER, Jiří. Může být právní odpovědnost hrozbou sankcí?. *Právník*, 2004, č. 7, s. 717 – 731.

HANDLER, Jiří. Několik poznámek ke koncepci odpovědnosti jako sekundárního právního vztahu, *Právník*, 2004, č. 2, s. 164 – 172.

ELIÁŠ, Karel. Návrh českého občanského zákoníku : Obrat paradigmat. *Právní rádce*, 2010, č. 1, s. 4 – 13.

SVOBODA, Karel. Absolutní objektivní odpovědnost za škodu: Existuje vůbec?. *Právní rozhledy*. 2007, č. 23, s. 864 - 867.

Právní předpisy

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Sněmovní tisk č. 835/0, Vládní návrh zákona, Občanský zákoník

Zákon č. 946/1811 Sb.z.s., obecný občanský zákoník rakouský, ve znění k 1. 1. 1904

Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího zařízení, ve znění pozdějších předpisů

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 133/1994 Sb., o přístupu České republiky k Vídeňské úmluvě o občanskoprávní odpovědnosti za jaderné škody a Společnému protokolu týkajícímu se aplikace Vídeňské úmluvy a Pařížské úmluvy

Zákon č. 59/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 82/1998 Sb. o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona ČNR č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů.

Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.

Soudní rozhodnutí

Rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 5. 5. 1977, sp. zn. 20 Co 31/77; R 46/1979

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 11. 1966, sp. zn. 8 Co 293/65; R 29/1966

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, ze dne 4. 8. 1986, sp. zn. Cpj 44/85; R 2/1987

Rozhodnutí Krajského soudu v Českých Budějovicích, ze dne 12. 11. 1975, sp. zn. 4 Co 626/75; R 37/1978

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 10. 1984, sp. zn. 1 Cz 40/84; R 15/86

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 4. 1982, sp. zn. Tzv 4/82; Rt 13/83

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 5. 1967, sp. zn. 5 Cz 37/67; R 109/1967

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 10. 1985, sp. zn. 3 Cz 25/85; R 8/1987

Rozhodnutí Nejvyššího soudu SR ze dne 27. 10. 1971, sp. zn. 1 Cz 42/71; R 9/1972

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 6. 1977, sp. zn. 2 Cz 19/77; R 30/79

Rozhodnutí Krajského soudu Banská Bystrica ze dne 27. 4. 1982, sp. zn. 14 Co 163/82; Rc 52/83

Rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 10. 1. 1968, sp. zn. 6 Co 675/67; 16/ 1969

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 4. 1969, sp. zn. 8 Cz 4/69; R 70/69

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 5. 1983, sp. zn. 1 Cz 13/83; R 24/1986

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. 3. 1966, sp. zn. 5 Cz 6/66; R 49/1966

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 5. 1958, sp. zn. Cz 166/58; R 78/58

Rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 14. 4. 1976, sp. zn. 13 Co 32/76; R 13/1978

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 6. 1983, sp. zn. 1 Cz 18/83; R 7/1985

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 12. 1976, sp. zn. 2 Cz 42/76; R 25/78

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 4. 1963, sp. zn. 10 Tz 21/63; R 16/1964

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 6. 2004, sp. zn. 25 Cdo 2109/2003

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 4. 2005, sp. zn. 25 Cdo 1090/2004

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 7. 1986, sp. zn. 1 Cz 29/86; R 35/1988

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 29. 4. 1988, sp. zn. 1 Cz 20/88

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 8. 2004, sp. zn. 25 Cdo 2542/2003

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 1. 2003, sp. zn. 25 Cdo 282/2001

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 11. 2007, sp. zn. 25 Cdo 2563/2005

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 4. 1991, sp. zn. 1 Cz 64/90

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 2. 2006, sp. zn. 25 Cdo 861/2004

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 4. 2003, sp. zn. 25 Cdo 734/2001

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 12. 1979, sp. zn. 2 Cz 37/79 S IV, str. 618

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 5. 2003, sp. zn. 25 Cdo 43/2002; R 15/2004

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 5. 2000, sp. zn. 25 Cdo 890/2000

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 8. 2008, sp. zn. 25 Cdo 22/2008

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 11. 2000, sp. zn. 25 Cdo 1695/98

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 11. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1006/2002

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 1. 2008, sp. zn. 25 Cdo 529/2006

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. 2. 2004, sp. zn. 25 Cdo 1923/2002

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 5. 2008, sp. zn. 25 Cdo 2600/2007

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 5. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1565/2001

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 5. 1999, sp. zn. 25 Cdo 97/99

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 2. 2007 sp. zn. 25 Cdo 2976/2006

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 4. 2004, sp. zn. 25 Cdo 1915/2002

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 7. 1999 sp. zn. 2 Cdon 1463/97; R 13/2001

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 7. 1999, sp. zn. 2 Cdon 1463/97

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 11. 2002, sp. zn. 25 Cdo 31/2001

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 1. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1094/2001

Stanovisko Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 10. 1988, sp. zn. Cpj 39/88; R 12/1989

Stanovisko Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 8. 1983, sp. zn. Cpj 318/82; R 33/1983

Stanovisko Nejvyššího soudu SR ze dne 23. 11. 1986, sp. zn. Cpj 10/83; R 3/84

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 10. 2002, sp. zn. 25 Cdo 1003/2002

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 9. 2003, sp. zn. 25 Cdo 238/2002

Internetové zdroje

<http://www.egtl.org/Principles/index.htm>

Shrnutí práce/Summary

Diplomová práce nazvaná jako „Objektivní odpovědnost za škodu, úprava de lege lata a de lege ferenda“ podává ucelený pohled na stávající a navrhovanou úpravu objektivní odpovědnosti za škodu upravenou v občanském zákoníku. Začátek práce je věnován vymezení pojmu odpovědnosti za škodu ve stávajícím znění i ve znění navrhovaném a obecnému vymezení samotné objektivní odpovědnosti za škodu. Práce popisuje základní zásady obsažené v jednom z inspiračních zdrojů navrhovaného občanského zákoníku a to principy evropského deliktního práva. Těžištěm práce je popisování a vzájemné porovnání jednotlivých typů objektivní odpovědnosti za škodu tak, jak je upravuje současné znění i znění navrhované. U jednotlivých případů objektivní odpovědnosti za škodu jsou vymezeny předpoklady, které musí být naplněny pro vznik povinnosti nahradit škodu a možnosti liberace. Práce vytyčuje hlavní nedostatky současné úpravy, hlavní změny a přínosy budoucí úpravy. Celá práce je proložena judikáty, diplomová práce tedy přináší komplexní pohled na danou problematiku, seznamuje nejen s teorií, ale současnou praxí českých soudů.

The thesis called “Strict liability for damage, de lege lata and de lege ferenda, deals with current and prospective legal regulation of strict liability for damage in the Civil Code. The beginning of the thesis is introductory and defines basic terminology used in, especially explains strict liability for damage in current and prospective legal rules and general point of view on this legal term. The thesis describes basic principles of European delictual law as a source of inspiration for prospective civil code. The aim of the thesis is description and comparison of various types of strict liability for damage in current and prospective legal regulation. In each type of strict liability for damage is discussed legal presumption of rise of damage and liberation. The thesis is highlighting insufficiency of current legislation and presents main modification and contribution of prospective legal regulation. The whole thesis is complemented with adjudications, so that provides complex presentation of the theme and explicates contemporary practice of the courts.

Klíčová slova/Keyword list

Odpovědnost; škoda; povinnost; poškození věci; ztráta a zničení věci; provoz dopravních prostředků; provoz dopravy; provozní činnost; provoz zvláště nebezpečný; vnesené věci; odložené věci; osoba s nebezpečnými vlastnostmi; zvíře; informace; rada; liberace.

Liability; Damage; Duty; Damage of the thing; Loss and destruction of the thing; Operation of the conveyances; Traffic; Operational activity; Especially dangerous operation; Introduce things; Discarded things; Person with dangerous quality; Animal; Information; Advice; Liberation

Příloha

Zákon č. 40/1964 Sb. (úprava de lege lata)	Sněmovní tisk č. 835/0 (úprava de lege ferenda)
Odpovědnost za poškození, ztrátu či zničení věci, jež je předmětem závazku	
<p>§ 421</p> <p><i>Každý, kdo od jiného převzal věc, jež má být předmětem jeho závazku, odpovídá za její poškození, ztrátu nebo zničení, ledaže by ke škodě došlo i jinak.</i></p>	<p>§ 2774</p> <p><i>(1) Způsobí-li škůdce poškozenému škodu porušením povinnosti ze smlouvy, je povinen škodu nahradit.</i></p> <p><i>(2) Povinnosti k náhradě se škůdce zproští, prokáže-li, že mu ve splnění povinnosti ze smlouvy dočasně nebo trvale zabránila mimořádná nepředvídatelná a nepřekonatelná překážka vzniklá nezávisle na jeho vůli. Překážka vzniklá ze škůdcových osobních poměrů nebo vzniklá až v době, kdy byl škůdce s plněním smlouvené povinnosti v prodlení, ani překážka, kterou byl škůdce podle smlouvy povinen překonat, ho však povinnosti k náhradě nezproští.</i></p> <p>§ 2805</p> <p><i>Každý, kdo od jiného převzal věc, která má být předmětem jeho závazku, nahradí její poškození, ztrátu nebo zničení, neprokáže-li, že by ke škodě došlo i jinak.</i></p> <p>§ 2779</p> <p><i>Vznikla-li škoda nebo zvětšila-li se také následkem okolností, které se přičítají poškozenému, povinnost škůdce nahradit škodu se poměrně sníží. Převažují-li však výrazným způsobem okolnosti, které jdou k tíži jedné či druhé strany, škoda se nedělí.</i></p>
Odpovědnost za škodu způsobenou okolnostmi, které mají původ v povaze přístroje nebo jiné věci, jichž bylo při plnění závazku použito	
<p>§ 421a</p> <p><i>(1) Každý odpovídá i za škodu způsobenou okolnostmi, které mají původ v povaze přístroje nebo jiné věci, jichž bylo při plnění závazku použito. Této odpovědnosti se nemůže zprostit.</i></p> <p><i>(2) Odpovědnost podle odstavce 1 se vztahuje i na poskytování zdravotnických, sociálních, veterinárních</i></p>	<p>§ 2797</p> <p><i>Kdo je povinen někomu něco plnit a použije při tom vadnou věc, nahradí škodu způsobenou vadou věci. To platí i v případě poskytnutí zdravotnických, sociálních, veterinárních a jiných biologických služeb.</i></p>

<p><i>a jiných biologických služeb.</i></p>	<p>§ 2798</p> <p><i>(1) Způsobí-li škodu věc sama od sebe, nahradí škodu ten, kdo nad věcí měl mít dohled; nelze-li takovou osobu jinak určit, platí, že jí je vlastník věci. Kdo prokáže, že náležitý dohled nezanedbal, zproští se povinnosti k náhradě.</i></p> <p><i>(2) Způsobila-li škodu věc pádem nebo vyhozením z místnosti nebo podobného místa, nahradí škodu společně a nerozdílně s tím, kdo je povinen k náhradě podle odstavce 1, i osoba, která takové místo užívá, a nelze-li jí určit, vlastník nemovité věci.</i></p> <p>§ 2799</p> <p><i>(1) Při zřícení budovy nebo odloučení její části v důsledku vady budovy nebo nedostatečného udržování budovy nahradí její vlastník škodu z toho vzniklou.</i></p> <p><i>(2) Společně a nerozdílně s ním hradí škodu předešlý vlastník, má-li škoda příčinu v nedostatku vzniklém za trvání jeho vlastnického práva, na nějž nástupce neupozornil, a došlo-li ke škodě do roka od zániku jeho vlastnického práva.</i></p>
<p>Odpovědnost za škodu způsobenou provozem dopravního prostředku</p>	
<p>§ 427</p> <p><i>(1) Fyzické a právnické osoby provozující dopravu odpovídají za škodu vyvolanou zvláštní povahou tohoto provozu.</i></p> <p><i>(2) Stejně odpovídá i jiný provozovatel motorového vozidla, motorového plavidla, jakož i provozovatel letadla.</i></p> <p>§ 428</p> <p><i>Své odpovědnosti se nemůže provozovatel zprostit, jestliže škoda byla způsobena okolnostmi, které mají původ v provozu. Jinak se odpovědnosti zproští, jen jestliže prokáže, že škodě nemohlo být zabráněno ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze požadovat.</i></p> <p>§ 429</p> <p><i>Provozovatel odpovídá jak za škodu způsobenou</i></p>	<p>§ 2788</p> <p><i>(1) Kdo provozuje dopravu, nahradí škodu vyvolanou zvláštní povahou tohoto provozu. Stejnou povinnost má i provozovatel vozidla, plavidla nebo letadla, ledaže je takový dopravní prostředek poháněn lidskou silou.</i></p> <p><i>(2) Povinnosti nahradit škodu se nemůže provozovatel zprostit, byla-li škoda způsobena okolnostmi, které mají původ v provozu. Jinak se zproští, prokáže-li, že škodě nemohl zabránit ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze požadovat.</i></p> <p>§ 2789</p> <p><i>Je-li dopravní prostředek v opravě, považuje se za jeho provozovatele osoba, která dopravní prostředek převzala k opravě.</i></p>

<p>na zdraví a věcech, tak za škodu způsobenou odcizením nebo ztrátou věcí, pozbyla-li fyzická osoba při poškození možnosti je opatrovat.</p> <p>§ 430</p> <p>(1) Místo provozovatele odpovídá ten, kdo použije dopravního prostředku bez vědomí nebo proti vůli provozovatele. Provozovatel odpovídá společně s ním, jestliže takové užití dopravního prostředku svou nedbalostí umožnil.</p> <p>(2) Je-li dopravní prostředek v opravě, odpovídá po dobu opravy provozovatel podniku, v němž se oprava provádí, a to stejně jako provozovatel dopravního prostředku.</p> <p>§ 431</p> <p>Střetnou-li se provozy dvou nebo více provozovatelů a jde-li o vypořádání mezi těmito provozovateli, odpovídají podle účasti na způsobení vzniklé škody.</p>	<p>§ 2790</p> <p>Místo provozovatele nahradí škodu ten, kdo použije dopravního prostředku bez vědomí nebo proti vůli provozovatele. Provozovatel nahradí škodu společně a nerozdílně s ním, pokud mu takové užití dopravního prostředku z nedbalosti umožnil.</p> <p>§ 2791</p> <p>Nelze-li provozovatele určit, platí, že jím je vlastník dopravního prostředku.</p> <p>§ 2792</p> <p>Vznikla-li škoda na věci jejím odcizením nebo ztrátou, nahradí provozovatel tuto škodu, jen pokud poškozený neměl možnost věc opatrovat.</p> <p>§ 2793</p> <p>Střetnou-li se provozy dvou nebo více provozovatelů a jedná-li se o vypořádání mezi těmito provozovateli, vypořádají se provozovatelé podle své účasti na způsobení vzniklé škody.</p>
<p>Odpovědnost za škodu způsobenou provozní činností versus provoz zvláště nebezpečný</p>	
<p>§ 420a</p> <p>(1) Každý odpovídá za škodu, kterou způsobí jinému provozní činností.</p> <p>(2) Škoda je způsobena provozní činností, je-li způsobena</p> <p>a) činností, která má provozní povahu, nebo věcí použitou při činnosti,</p> <p>b) fyzikálními, chemickými, popřípadě biologickými vlivy provozu na okolí,</p> <p>c) oprávněným prováděním nebo zajištěním prací, jimiž je způsobena jinému škoda na nemovitosti nebo je mu podstatně ztíženo nebo znemožněno užívání nemovitosti.</p> <p>(3) Odpovědnosti za škodu se ten, kdo ji způsobil, zproští, jen prokáže-li, že škoda byla způsobena neodvratitelnou událostí nemající původ v provozu anebo vlastním jednáním poškozeného.</p>	<p>§ 2785</p> <p>Kdo provozuje závod nebo jiné zařízení sloužící k výdělečné činnosti, nahradí škodu vzniklou z provozu, ať již byla způsobena vlastní provozní činností, věcí při ní použitou nebo vlivem činnosti na okolí. Povinnosti se zproští, prokáže-li, že vynaložil veškerou péči, kterou lze rozumně požadovat, aby ke škodě nedošlo.</p> <p>§ 2786</p> <p>(1) Kdo provozuje závod nebo jiné zařízení zvláště nebezpečné, nahradí škodu způsobenou zdrojem zvýšeného nebezpečí; provoz je zvláště nebezpečný, nelze-li předem rozumně vyloučit možnost vzniku závažné škody ani při vynaložení řádné péče. Povinnosti se zproští, prokáže-li, že škodu způsobil zvnějšku vyšší moc nebo že ji způsobil vlastní jednání poškozeného nebo neodvratitelné jednání třetí osoby;</p>

<p>§ 432</p> <p><i>Za škodu vyvolanou povahou provozu zvláště nebezpečného odpovídá provozovatel stejně jako provozovatel dopravního prostředku.</i></p>	<p><i>ujednají-li se další důvody zproštění, nepřihlíží se k tomu.</i></p> <p><i>(2) Je-li z okolností zřejmé, že provoz významně zvýšil nebezpečí vzniku škody, ačkoli lze důvodně poukázat i na jiné možné příčiny, soud zaváže provozovatele k náhradě škody v rozsahu, který odpovídá pravděpodobnosti způsobení škody provozem.</i></p> <p><i>(3) Má se za to, že provoz je zvláště nebezpečný, pokud se provozuje továrním způsobem nebo pokud se při něm výbušná nebo podobně nebezpečná látka používá nebo se s ní obchoduje.</i></p> <p>§ 2787</p> <p><i>Kdo, byť oprávněně provádí nebo zajišťuje práce, jimiž se jinému působí škoda na nemovité věci, nebo jimiž se držba nemovité věci znemožní nebo podstatně ztíží, nahradí škodu z toho vzniklou.</i></p>
<p>Odpovědnost za škodu způsobenou na vnesených nebo odložených věcech</p>	
<p>§ 433</p> <p><i>(1) Provozovatel poskytující ubytovací služby odpovídá za škodu na věcech, které byly ubytovanými fyzickými osobami nebo pro ně vneseny, ledaže by ke škodě došlo i jinak. Vnesené jsou věci, které byly přineseny do prostor, které byly vyhrazeny k ubytování nebo k uložení věcí, anebo které byly za tím účelem odevzdány provozovateli nebo některému z pracovníků provozovatele.</i></p> <p><i>(2) Je-li s provozováním nějaké činnosti zpravidla spojeno odkládání věcí, odpovídá ten, kdo ji provozuje, občanovi za škodu na věcech odložených na místě k tomu určeném nebo na místě, kam se obvykle odkládají, ledaže by ke škodě došlo i jinak.</i></p> <p><i>(3) Odpovědnosti podle odstavce 1 a 2 se nelze zprostit jednostranným prohlášením ani dohodou.</i></p> <p>§ 434</p> <p><i>(1) Za klenoty, peníze a jiné cennosti se takto odpovídá jen do výše stanovené prováděcím</i></p>	<p>§ 2806</p> <p><i>(1) Je-li s provozováním nějaké činnosti zpravidla spojeno odkládání věcí a byla-li věc odložena na místě k tomu určeném nebo na místě, kam se takové věci obvykle ukládají, nahradí provozovatel poškození, ztrátu nebo zničení věci tomu, kdo ji odložil, popřípadě vlastníku věci. Stejně nahradí škodu provozovatel hlídaných garáží nebo zařízení podobného druhu, jedná-li se o dopravní prostředky v nich umístěné a o jejich příslušenství.</i></p> <p><i>(2) Neuplatní-li se právo na náhradu škody u provozovatele bez zbytečného odkladu, soud je nepřizná, pokud provozovatel namítne, že právo nebylo uplatněno včas. Nejpozději lze právo na náhradu škody uplatnit do patnácti dnů po dni, kdy se poškozený o škodě musel dozvědět.</i></p> <p><i>(3) Byla-li škoda způsobena na věci odložené v dopravním prostředku hromadné dopravy, nahradí se jen podle ustanovení o náhradě škody způsobené provozem dopravního prostředku.</i></p>

<p><i>předpisem. Byla-li však škoda na těchto věcech způsobena těmi, kteří v provozu pracují, hradí se bez omezení.</i></p> <p><i>(2) Bez omezení se hradí škoda i tehdy, jestliže byly věci převzaty do úschovy.</i></p> <p>§ 435</p> <p><i>Stejně jako provozovatel poskytující ubytovací služby odpovídají i provozovatelé garáží a jiných podniků podobného druhu, pokud jde o dopravní prostředky v nich umístěné a jejich příslušenství.</i></p> <p>§ 436</p> <p><i>Právo na náhradu škody musí být uplatněno u provozovatele bez zbytečného odkladu. Právo zanikne, nebylo-li uplatněno nejpozději patnáctého dne po dni, kdy se poškozený o škodě dozvěděl.</i></p> <p>§ 437</p> <p><i>Za škodu způsobenou na věcech odložených v dopravních prostředcích hromadné dopravy se odpovídá jen podle ustanovení o náhradě škody způsobené jejich provozem (§ 427 až 431).</i></p>	<p>§ 2807</p> <p><i>(1) Kdo provozuje pravidelně ubytovací služby, nahradí škodu na věci, kterou ubytovaný vnesl do prostor vyhrazených k ubytování nebo k uložení věci, popřípadě na věci, která tam byla pro ubytovaného vnesena. To platí i tehdy, byla-li věc za tím účelem ubytovatelem převzata.</i></p> <p><i>(2) Prokáže-li ubytovatel, že by ke škodě došlo i jinak, nebo že škodu způsobil ubytovaný nebo osoba, která ubytovaného z jeho vůle provází, povinnosti k náhradě škody se zproští. K ujednáním o jiných důvodech zproštění se nepřihlíží.</i></p> <p>§ 2808</p> <p><i>Povinnost nahradit škodu se nevztahuje na vozidla, na věci ponechané ve vozidle, ani na živá zvířata, ledaže je ubytovatel převzal do úschovy.</i></p> <p>§ 2809</p> <p><i>(1) Škoda se hradí do výše odpovídající stonásobku ceny ubytování za jeden den.</i></p> <p><i>(2) Byla-li věc převzata do úschovy, odmítl-li ubytovatel úschovu věci v rozporu se zákonem nebo byla-li škoda způsobena ubytovatelem nebo tím, kdo v provozu pracuje, hradí se škoda bez omezení.</i></p> <p>§ 2810</p> <p><i>(1) Neuplatní-li se právo na náhradu škody u ubytovatele bez zbytečného odkladu, soud je nepřizná, pokud ubytovatel namítne, že právo nebylo uplatněno včas. Nejpozději lze právo na náhradu škody uplatnit do patnácti dnů po dni, kdy se poškozený o škodě musel dozvědět.</i></p> <p><i>(2) Ustanovení odstavce 1 se nepoužije, převzal-li ubytovatel věc do úschovy, odmítl-li ubytovatel úschovu věci v rozporu se zákonem nebo způsobil-li škodu ubytovatel nebo ten, kdo v provozu pracuje.</i></p>
Škoda způsobená osobou s nebezpečnými vlastnostmi	
<p>Výslovně neupraveno.</p>	<p>§ 2784</p> <p><i>Kdo se vědomě ujme osoby nebezpečných</i></p>

	<p>vlastností tak, že jí bez její nutné potřeby poskytne útlek nebo jí svěří určitou činnost, ať již v domácnosti, provozovně či na jiném podobném místě, nahradí společně a nerozdílně s ní škodu způsobenou v takovém místě nebo při této činnosti někomu jinému nebezpečnou povahou takové osoby.</p>
Škoda způsobená zvířetem	
Výslovně neupraveno.	<p>§ 2794</p> <p><i>Způsobí-li škodu zvíře, nahradí ji jeho vlastník, ať již bylo pod jeho dohledem nebo pod dohledem osoby, které vlastník zvíře svěřil, anebo se zatoulalo nebo uprchlo. Osoba, které zvíře bylo svěřeno nebo která zvíře chová nebo jinak používá, nahradí škodu způsobenou zvířetem společně a nerozdílně s vlastníkem.</i></p> <p>§ 2795</p> <p><i>Slouží-li domácí zvíře vlastníku k výkonu povolání či k jiné výdělečné činnosti nebo k obživě, anebo slouží-li jako pomocník pro osobu se zdravotním postižením, zproští se vlastník povinnosti k náhradě, prokáže-li, že při dozoru nad zvířetem nezanedbal potřebnou pečlivost, anebo že by škoda vznikla i při vynaložení potřebné pečlivosti. Za týchž podmínek se povinnosti k náhradě zproští i ten, komu vlastník zvíře svěřil.</i></p> <p>§ 2796</p> <p><i>(1) Odňala-li třetí osoba svémocně zvíře vlastníku nebo osobě, které vlastník zvíře svěřil, nahradí třetí osoba škodu způsobenou zvířetem sama, prokáže-li vlastník nebo osoba, které vlastník zvíře svěřil, že odnětí nemohly rozumně zabránit; jinak společně a nerozdílně s nimi.</i></p> <p><i>(2) Kdo zvíře svémocně odňal, nemůže se zprostit povinnosti k náhradě.</i></p>
Škoda způsobená informací nebo radou	
Výslovně neupraveno.	<p>§ 2811</p> <p><i>Kdo se hlásí jako příslušník určitého stavu nebo povolání k odbornému výkonu nebo jinak vystupuje</i></p>

	<p><i>jako odborník, nahradí škodu, způsobil-li ji neúplnou nebo nesprávnou informací nebo škodlivou radou danou za odměnu v záležitosti svého vědění nebo dovednosti. Jinak se hradí jen škoda, kterou někdo informací nebo radou způsobil vědomě.</i></p>
--	---